S. RITUUM CONGREGATIO

DECRETA

I.

Decretum super Oratoriis semipublicis.

A sacra Rituum Congregatione saepe postulatum est, quaenam Oratoria ceu semipublica habenda sint. Constat porro Oratoria publica ea esse, quae auctoritate Ordinarii ad publicum Dei cultum perpetuo dedicata, benedicta, vel etiam solemniter consecrata, ianuam habent in via, vel liberum a publica via Fidelibus universim pandunt ingressum. Privata e contra stricto sensu dicuntur Oratoria, quae in privatis aedibus in commodum alicuius personae, vel familiae ex Indulto Sanctae Sedis erecta sunt. Quae medium inter haec duo locum tenent, ut nomen ipsum indicat, Oratoria semipublica sunt et vocantur. Ut autem quaelibet ambiguitas circa haec Oratoria amoveatur, Santissimus Dominus Noster Leo Papa XIII ex Sacrorum Rituum Congregationis consulto, statuit et declaravit: Oratoria semipublica ea esse, quae etsi in loco quodammodo privato, vel non absolute publico, auctoritate Ordinarii erecta sunt: commodo tamen, non Fidelium omnium nec privatae tantum personae aut familiae, sed alicuius communitatis vel personarum coetus inserviunt. In his, sicut

auctoritate Ordinarii sacrosanctum Missae sacri ficium offerri potest, ita omnes, qui eidem intersunt, praecepto audiendi Sacrum satisfacere valent. Huius generis Oratoria sunt quae pertinent ad Seminaria et Collegia ecclesiastica; ad pia Instituta et Societates votorum simplicium, aliasque Communitates sub regula sive statutis saltem ab Ordinario approbatis; ad Domus spiritualis exercitiis addictas; ad Convictus et Hospitia iuventuti litteris, scientiis, aut artibus instituendae destinata; ad Nosocomia, Orphanotrophia, nec non ad Arces et Carceres; atque similia Oratoria, in quibus ex instituto aliquis Christifidelium coetus convenire solet ad audiendam Missam. Quibus adiungi debent Capellae, in Coemeterio rite erectae, dummodo in Missae celebratione, non iis tantum ad quos pertinent, sed aliis etiam Fidelibus aditus pateat. Voluit autem Sanctitas Sua sarta et tecta iura ac privilegia Oratoriorum, quibus fruuntur Emi S. R. E. Cardinales, R.mi Sacrorum Antistites, atque Ordines Congregationesque Regulares. Ac praeterea confirmare dignata est decretum in una Nivernen. diei 8 Mart. 1879. Contrariis non obstantibus quibuscumque. Die 23 Ianuarii 1899.

C. Card. Mazzella *S. R. C. Praef.*

L. ✠ S. Diomedes Panici *Secretarius.*

Nota. Verba « sicut auctoritate Ordinarii Sacrosanctum Missae Sacrificium offerri potest, ita omnes qui » ita ex typographico errore inordinata fuerunt, ut praeter verbum « omnes » reliqua omissa fuerint. Hinc per integrum iterum decretum retulimus.

II.

AUGUSTAE TAURINORUM.

Quo religio et pietas erga Beatissimam Virginem Mariam pacis nostrae apud Deum sequestram et coelestium thesaurorum administram, aeque ac spes in materni eius Cordis amore et bonitate magis magisque foveatur atque succrescat, complures Sacrorum Antistites, in Italia, praeeuntibus Emis Cardinalibus Archiepiscopo Mediolanensi et Episcopo Anconitano, una cum Rmo Archiepiscopo Taurinensi, nuperrime Augustae Taurinorum in unum collecti, non tam privata devotione quam publica fidelium utilitate permoti, a Sanctissimo Domino Nostro Leone Papa XIII, humillime efflagitarunt, ut in iis Ecclesiis et Oratoriis in quibus pium exercitium mensis marialis, approbante loci Ordinario, peragitur, solemnis quoque fiat christifidelium consecratio eidem Purissimo Cordi Deiparae Virginis, Dominica postrema mensis Maii per unicam formulam ab ipso Sanctissimo Domino Nostro proponendam, et cum Festo in honorem eiusdem tituli hac ipsa die recolendo sub ritu duplici primae vel secundae classis.

Sanctitas porro Sua hisce precibus clementer deferens, praevio Sacrorum Rituum Congregationis consulto, ita votis annuere dignata est, ut religiosus actus consecrationis totius populi

vel Dioecesis in honorem Purissimi Cordis Mariae quotannis peragi queat die trigesima prima mensis Maii, si haec incidat in Dominicam, vel proximiore eidem diei Dominica, adhibita formula huic Decreto adnexa et ab ipsa Sanctitate Sua adprobata et commendata. Indulsit etiam, ut eadem Dominica in supradictis Ecclesiis et Oratoriis Dioecesium tum Rmorum Antistitum Oratorum, tum aliorum Ordinariorum singillatim petentium, unica Missa solemnis seu cantata, et altera lecta pro fidelibus ad sacram Synaxim accedere cupientibus, celebrari valeat de ipso Purissimo Corde B. M. V. ut in festo; dummodo non occurrat Duplex primae classis, vel Dominica item primae classis: neque omittatur Missa Conventualis vel Parochialis Officio diei respondens, ubi eiusdem celebrandae adsit onus: servatis Rubricis. Contrariis non obstantibus quibuscumque. Die 12 Decembris 1898.

C. Card. MAZZELLA *S. R. C. Praef.*

L. ✠ S. Diomedes Panici *Secretarius.*

III.

Atto di consacrazione di una Diocesi al Cuore purissimo di Maria V.

Vergine amorosissima e Madre nostra Maria, volgete lo sguardo sul popolo di questa Diocesi, umile porzione della vostra grande fami-

glia, che qui a voi dinanzi si prostra, e fa di se stesso al vostro Cuore materno una irrevocabile consacrazione. A questo ci muove non pure il nostro filiale affetto per voi, ma il bisogno altresì, che tutti in questi torbidi tempi sentiamo, d' una più particolare vostra assistenza.

Vedete, o Maria, come si cerca di spegnere nei cuori nostri la fede col ghiaccio della indifferenza e della incredulità: deh! voi che siete la Sede della sapienza, preservateci tutti dalla falsa scienza del secolo e teneteci immobili nella fede santissima del Figlio vostro. Mirate le insidie che da ogni parte si tendono al buon costume, contaminando ogni cosa di immonda sensuale licenza: deh! voi, o Immacolata, purificate la terra da tante sozzure, o serbatene almeno illese tutte le nostre famiglie. Osservate come si tenta sconvolgere la società tutta intera e gettarla nei vortici della ribellione ad ogni legge ed autorità, voi dunque, o augusta Regina, mantenete saldo tra le classi del vostro popolo quell' ordine che fu da Dio stabilito, e non permettete che i consigli degli empi abbiano a prevalere. Finalmente abbiate pietà della Chiesa, o Aiuto de' cristiani, pietà del venerando suo Capo, e affrettate il momento, che alzando la testa dalla lunga oppressione, respirar possano un' aura di pace e di libertà.

Accettate dunque, o buona Madre, la con-

sacrazione che questo popolo oggi fa di se stesso al vostro Cuore materno, e come frutto del vostro gradimento fate che tutti sentano la vostra protezione in vita ed in morte. E così sia.

Sancta Maria, succurre miseris, iuva pusillanimes, refove flebiles, ora pro populo, interveni pro clero, intercede pro devoto foemineo sexu : sentiant omnes tuum iuvamen quicumque Cordi tuo purissimo se dicaverunt.

℣. Ora pro nobis, sancta Dei Genitrix :

℟. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, qui in Corde beatae Mariae Virginis dignum Spiritus Sancti habitaculum praeparasti : concede propitius, ut eiusdem purissimi Cordis festivitatem devota mente recolentes, secundum Cor tuum vivere valeamus. Per Dominum.... in unitate eiusdem.

C. Ep. PRAENESTINUS Card. MAZZELLA
L. ✠ S. *S. R. C. Praef.*
Diomedes Panici *S. R. C. Secretarius.*

IV.

ALATRINA.

R. D. Raphael Rossi, hodiernus Magister Caeremoniarum R.mi Episcopi Alatrini, et de Eius consensu, a Sacrorum Rituum Congregatione

sequentium Dubiorum solutionem humillime postulavit, nimirum :

I. In Cathedrali Basilica Alatrina quum Episcopus Pontificalia sit peracturus, Canonici in eiusdem associatione ab aede episcopali ad Ecclesiam, quamdam processionem instituunt, nempe praeit Crux cum candelabris, Seminarium, Beneficiarii, Canonici, et postremo loco Episcopus; quaeritur : An ista consuetudo servari possit :

II. Item cum Episcopus paramenta sacra pro Pontificalibus assumit, Subdiaconus numquam Emum induit caligis et sandaliis, sed hoc officium committit cubiculario : quaeritur: An haec consuetudo sustineatur ?

III. In eadem Missa Pontificali Diaconus et Subdiaconus altari inservientes debentne altare ipsum osculari, cum pacem recipiunt ?

IV. Tribus diebus Rogationum praefati Canonici ab antiquo Missam de feria in Cathedrali praecinunt, deinde processionem peragunt ad benedicendam crucem in portis civitatis ; qua benedictione expleta, singulis diebus Ecclesiam Parochialem ingrediuntur, ubi Parochus Missam privatam de feria celebrans processionem expectat, priusquam consecrationem efficiat. Consecratione peracta, processio statim revertitur ad Ecclesiam Cathedralem : quaeritur : An haec consuetudo sit iuxta rubricas, et servari possit ?

V. An in solemni expositione SS.mi Sacramenti in forma XL. Horarum, ante benedictio-

nem cum eodem Venerabili recitari possint Litaniae B. M. V. loco Litaniarum Sanctorum?

VI. An in Conservatoriis puellarum Missae a Cappellano celebratae inservire possit extra cancellos vel longius ab altari aliqua ex puellis vel monialibus, quum non facile sit alium inservientem invenire?

VII. An diebus quibus prohibetur Missa de Requie possit celebrari Missa de festo currenti pro anima alicuius defuncti, sed dato prius lugubri signo pro eadem Missa cum aere campano?

Et Sacra eadem Congregatio, ad relationem subscripti Secretarii, exquisito voto Commissionis Liturgicae, omnibus diligenter expensis, rescribendum censuit:

Ad I. Servetur Caeremoniale Episcoporum Lib. I. Cap. 15.

Ad II. Affirmative, dummodo Subdiaconus, qui caligas et sandalia defert, assistat.

Ad III. Negative iuxta Caeremoniale Episcoporum Lib. I. Cap. XXIV.

Ad IV. Negative ad utramque quaestionem.

Ad V. Expedit servare Instructionem Clementinam.

Ad VI. Affirmative in casu et ex necessitate.

Ad VII. Negative.

Atque ita rescripsit. Die 18 Martii 1899.

C. Card. Mazzella *S. R. C. Praef.*

L. ✠ S. Diomedes Panici *Secretarius.*

SUPER CANTU ECCLESIAE

DOCUMENTA

I.

DECRETUM.

Quod sanctus Augustinus ceterique Patres saepenumero docuerunt de cantus ecclesiastici decore et utilitate, *ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis assurgat* (1); id Romanorum Pontificum auctoritas sibi integre eximieque perficiendum semper attribuit. — Quapropter in hoc Catholicae Liturgiae munus ita Gregorius cognomine Magnus curas ac studia contulit, ut vel ipsam appellationem ab eo sacri concentus sint mutuati. Alii vero, processu temporum, Pontifices, quum nescii non essent quantam huius rei partem sibi divini cultus vindicaret dignitas, immortalis decessoris sui vestigiis insistentes, Gregorianum cantum non modo ad receptam, eandemque probatissimam numeri formam revocandum, sed etiam ad aptiorem melioremque exemplaris rationem exigendum indesinenter curarunt. Praesertim, post Tridentinae Synodi vota et sanctiones, atque Missalis Romani diligentissime exarati emendationem, Pii V. praecepto et auctoritate peractam, de promovendo liturgico cantu magis in dies assidua excelluit solertia Gregorii XIII, Pauli V ac ceterorum, qui, ad incolumē Liturgiae decus tuendum, nihil potius et antiquius habuerunt, quam ut rituum uniformitati, sacrorum etiam concentuum uniformitas ubique responderet. Qua in re illud Apostolicae Sedis sollicitudi-

(1) Confess. L. X, c. 33, n. 8.

nem iuvit praecipue, quod ipsi curae fuerit Graduale, accurate recognitum et ad simpliciores modos reductum, Ioanni Petro Aloisio Praenestino elaborate praeclareque adornandum committere. Nam mandatum, ut erat dignum homine officii sui perstudioso, docte ille complevit: et celeberrimi magistri praestare valuit industria, ut, iuxta prudentissimas normas, servatisque genuinis characteribus, liturgici concentus reformatio iure conficeretur. Opus tanti momenti illustres Petri Aloisii Praenestini discipuli, insigne eius magisterium et documenta secuti, typis Mediceis Romae excudendum, Pontificum voluntate, susceperunt.— Incepta tamen huiusmodi experimenta et conatus non nisi aetati huic demum nostrae absolvere est concessum. Quum enim sa. me. Pius IX liturgici cantus unitatem feliciter inducere quam maxime in votis haberet, a Sacrorum Rituum Congregatione assignandam, eiusdemque ductu et auspiciis muniendam, peculiarem virorum Gregoriani cantus laude praestantium Commissionem in Urbe instituit; eiusque examini editionem subiecit, qua denuo in lucem evulgaretur Graduale Romanum, typis olim Mediceis impressum et Apostolicis Pauli V Litteris approbatum. Hanc dein editionem saluberrimo opere absolutam, parique studio et opportunis inductis emendationibus, ad normas a Commissione praescriptas, revisam, sibi valde probari haud semel ostendit, atque authenticam declarare non dubitavit suis Brevibus Litteris, die 30 Maii anno 1873 datis, quarum illa est sententia: « *Hanc ipsam dicti Gradualis Romani editionem Reverendissimis locorum Ordinariis, iisque omnibus quibus Musices sacrae cura est, magnopere commendamus; eo vel magis, quod sit Nobis maxime in votis, ut cum in ceteris, quae ad Sacram Liturgiam pertinent, tum etiam in cantu, una, cunctis in locis ac Dioecesibus eademque ratio servetur, qua Romana utitur Ecclesia* ».—

Antecessoris Sui adprobationem decreto confirmare atque extendere e re esse duxit Sanctissimus Dominus Noster Leo Papa XIII. Litteris enim Apostolicis, die 15 Novembris anno 1878, primae Antiphonarii partis, quae Horas diurnas complectitur, novam editionem, ab iisdem viris per Sacrorum Rituum Congregationem deputatis, egregie sane, ut decebat musicos eruditos, atque intelligenter revisam, peculiari commendatione est prosequutus, his sapienter ad Episcopos omnesque Musicae Sacrae cultores verbis usus: « *Itaque memoratam editionem a viris ecclesiastici cantus apprime peritis, ad id a Sacrorum Rituum Congregatione deputatis, revisam probamus atque authenticam declaramus, Reverendissimis Ordinariis ceterisque, quibus Musicae Sacrae cura est, vehementer commendamus, id potissimum spectantes, ut sic cunctis in locis ac Dioecesibus, cum in ceteris, quae ad Sacram Liturgiam pertinent, tum etiam in cantu, una eademque ratio servetur, qua Romana utitur Ecclesia* ».

Verum, quemadmodum post Pontificium Pii IX Breve de Graduali, ad ipsam editionis adprobationem in dubium vocandam, controversiae pluries subortae et obstacula sunt permota, ob quae Sacra Rituum Congregatio, die 14 Aprilis anno 1877, sui muneris esse persensit editionem authenticam adserere, suoque suffragio penitus confirmare: haud aliter, post Apostolicas etiam Leonis XIII Litteras, quin finem contentionibus facerent, sibi adhuc integrum putaverunt nonnulli consilia et decreta negligere de instituto cantus ecclesiastici, constanti Romanae Liturgiae ratione et usu comprobati. Immo, choricis Ecclesiae libris in lucem prolatis, totaque hac re ad exitum egregie perducta, largiores evasere disputationes; et, in conventu cultorum liturgici cantus anno 1882 Aretii habito, validius excitatae censurae eos moerore affecerunt, qui, in

ecclesiastici concentus uniformitate, Apostolicae Sedi unice obtemperandum iure meritoque existimant. Quum autem qui Aretium hanc ob causam contenderant, vota quaedam seu postulata de eadem re non tantum in populum prodiderint, verum etiam Sanctissimo Domino Nostro Leoni XIII formulis concinnata exhibuerint, Pontifex idem, negotii gravitate permotus, ut sacrorum concentuum, potissimum vero Gregoriani cantus, unitati et dignitati consuleret, vota illa seu postulata in examen adducenda assignavit peculiari Coetui ab se delecto quorumdam Patrum Cardinalium Sacris tuendis Ritibus Praepositorum. Qui, omnibus mature perpensis, exquisitisque insignium quoque virorum sententiis, sine ulla dubitatione decernendum censuerunt: *Vota seu postulata ab Aretino Conventu superiore anno emissa, ac Sedi Apostolicae ab eodem oblata pro liturgico cantu Gregoriano ad vetustam traditionem redigendo, accepta uti sonant recipi probarique non posse. Quamvis enim ecclesiastici cantus cultoribus integrum liberumque semper fuerit ac deinceps futurum sit, eruditionis gratia, disquirere quaenam vetus fuerit ipsius ecclesiastici cantus forma, variaeque eiusdem phases, quemadmodum de antiquis Ecclesiae ritibus ac reliquis Sacrae Liturgiae partibus eruditissimi viri cum plurima commendatione disputare et inquirere consueverunt; nihilominus eam tantum uti authenticam Gregoriani cantus formam atque legitimam hodie habendam esse, quae, iuxta Tridentinas sanctiones, a Paulo V, Pio IX sa. me. et Sanctissimo Domino Nostro Leone XIII atque a Sacrorum Rituum Congregatione, iuxta Editionem nuper adornatam, rata habita est et confirmata, utpote quae unice eam cantus rationem contineat, qua Romana utitur Ecclesia. Quocirca de hac authenticitate et legitimitate, inter eos, qui Sedis Apostolicae auctoritati sincere obsequuntur, nec dubitandum neque amplius disquirendum esse* ».

Attamen postremis hisce annis, diversas ob causas, pristinae difficultates iterum interponi, recentesque immo concertationes instaurari visae sunt, quae vel ipsam quum huius Editionis tum cantus in ea contenti genuinitatem aut infirmare aut penitus impetere aggrederentur. Neque etiam defuere qui ex desiderio, quo Pius IX et Leo XIII, Pontifices Maximi, ecclesiastici cantus uniformitatem summopere commendatam habuerunt, alios quoscumque cantus, in Ecclesiis peculiaribus iampridem adhibitos, omnino vetari inferrent. Ad haec dubia satius enucleanda, omnesque in posterum ambiguitates arcendas, Sanctitas Sua iudicium hac de re deferendum constituit Congregationi Ordinariae omnium Patrum Cardinalium Sacris tuendis Ritibus Praepositorum: qui, in Coetibus ad diem 7 et 12 Iunii nuper elapsi convocatis, resumptis omnibus ad rem pertinentibus aliisque mox exhibitis mature perpensis, unanimi responderunt sententia : « *Servandas esse dispositiones sa. me. Pii IX in Brevi* « *Qui choricis* » *diei 30 Maii 1873; Sanctissimi Domini Nostri Leonis Papae XIII in Brevi* « *Sacrorum Concentuum* » *diei 15 Novembris 1878; ac Sacrorum Rituum Congregationis praescriptiones supra relatas* ». — Quod autem ad libertatem attinet, qua Ecclesiae peculiares cantum legitime invectum et adhuc adhibitum possint retinere, Sacra eadem Congregatio plurimum hortatur omnes locorum Ordinarios aliosque ecclesiastici cantus cultores, ut Editionem praefatam in Sacra Liturgia, ad cantus uniformitatem servandam, adoptare curent, quamvis illam, iuxta prudentissimam Sedis Apostolicae agendi rationem, singulis Ecclesiis non imponat.

Facta autem de his omnibus per infrascriptum Cardinalem Sacrorum Rituum Congregationi Praefectum Sanctissimo Domino Nostro Leoni XIII fideli relatione, Sanctitas Sua Decretum Sacrae ipsius Congregationis ratum

habuit, confirmavit, et publici iuris fieri mandavit die 7 Iulii anno 1894.

Caietanus Card. Aloisi-Masella, S. R. C. *Praefectus.*
L. ✠ S.

Aloisius Tripepi, S. R. C. *Secretarius.*

II.

BREVE APOSTOLICUM

AD Eq. Fridericum Pustet, typographum S. Sedis et S. R. C.

Pius PP. IX. Dilecte Fili, Salutem et Apostolicam Benedictionem. Qui choricis Catholicae Ecclesiae libris imprimendis operam navarunt, in eamque rem typographicae artis, qua praestabant, industriam contulerunt, eos de Catholica Religione bene meruisse existimamus, ac dignos propterea fuisse, quos et Sacrorum Antistites, et vel ipsi Romani Pontifices suis laudibus prosequerentur. Hos inter praeclarum tu quidem, dilecte fili, locum obtines, qui egregiis ecclesiasticorum librorum editionibus, ac praesertim magna cura editis libris Cantus Gregoriani, Typographi Pontificii, et Sacrorum Rituum Congregationis titulo insignitus, nunquam destitisti Catholicam rem, quantum tua arte potes, luctuosis hisce, quibus versamur, temporibus iuvare. Gratissimum vero Nobis accidit, quod nuper audivimus, te *Gradualis*, quod vocant Romani editionem, sane pulchram et magnificam, quam editionis instar Mediceae, et iuxta normas a Sacrorum Rituum Congregatione tibi praescriptas adornaveras, ad exitum perduxisse. Qua re facere non possumus, quin collocatam a te in ea operam atque industriam vehementer probemus; ex qua multum et decoris et utilitatis sacris Eccle-

siae ritibus orietur. *Atque adeo hanc ipsam dicti Gradualis Romani editionem, tuis sumptibus ac laboribus exaratam Reverendissimis locorum Ordinariis, iisque omnibus, quibus Musices sacrae cura est, magno opere commendamus, eo vel magis, quod sit Nobis maxime in votis, ut cum in ceteris, quae ad sacram Liturgiam pertinent, tum etiam in cantu, una, cunctis in locis ac Dioecesibus, eademque ratio servetur, qua Romana utitur Ecclesia.* Interea dum te, dilecte fili, etiam atque etiam in Domino hortamur, ut pergas tenere istam viam, quam instituisti, et laudum tuarum vestigiis insistere, aliud hoc tuae operositatis argumentum exspectamus, ut quae adhuc edenda tibi supersunt de Gregoriano cantu volumina, quibus inchoata olim a fel. mem. Paulo PP. V. Praedecessore Nostro perficitur editio, tandem in lucem proferas. Quae ut alacrius praestare velis, iura omnia et privilegia, quae ob ecclesiasticorum librorum a te peractas editiones, ab hac Sancta Sede, per Sacrorum Rituum Congregationem, concessa tibi fuerunt, hisce Nostris Litteris confirmamus, iterumque si opus fuerit, elargimur; ac simul benevolentiae Nostrae certissimum pignus, Apostolicam Benedictionem tibi ac tuis omnibus ex animo impertimur.

Datum Romae apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris, die XXX. Maii MDCCCLXXIII, Pontificatus Nostri anno vicesimo septimo.

L. ✠ S.

Fabius Card. Asquinius.

III.

DECRETUM

quo nova Gradualis Romani editio Ratisbonen., sumptibus ac typis impressa Eq. Friderici Pustet, typographi S. Sedis et S. R. C., authentica rursus declaratur.

RATISBONEN.

Quod Apostolicae Sedi erat in votis, ut sacra Romanae Ecclesiae Liturgia in omnibus servaretur Dioecesibus, quum Deo adiuvante effectum prope esset, Sacra Rituum Congregatio etiam de promovenda uniformitate cantus Gregoriani sollicita, curavit ut nova editio librorum eiusdem cantus Gregoriani diligentissime adornaretur. Quamobrem Sanctissimus Dominus Noster Pius Papa IX., per eamdem Sacrorum Rituum Congregationem, peculiarem deputavit Commissionem Virorum Ecclesiastici cantus apprime peritorum: quae statuit, ut Graduale Editionis Mediceae Pauli V. iterum in lucem ederetur, ut cetera quae deerant, supplerentur ad normam eiusdem Gradualis.

Eques Fridericus Pustet Ratisbonensis, Typographus Pontificius, qui plures librorum liturgicorum editiones laudabiliter confecerat, suis laboribus et expensis ingens hoc opus perficere aggressus est; sub directione tamen, et revisione superius laudatae Commissionis.

Eiusmodi Opere iam magna ex parte accuratissime absoluto, plures in illud eiusque Typographum excitatae sunt contradictiones; adeo ut nonnullae Ephemerides, nedum iniuriosas censuras contra ipsum cantum et Commissionem Romanam intulerint, ac fidem pluribus Sacrorum Rituum

Congregationis Decretis hac super re latis infirmare praesumpserint; verum etiam dubia promoverint de authenticitate et vi Litterarum Apostolicarum, in forma Brevis, sub die 30 Maii Anni 1873, quibus idem Sanctissimus Dominus Noster Pius Papa IX. editionem praefati Gradualis magnopere commendare dignatus est, quemadmodum Paulus V. editionem Mediceam similibus Litteris Apostolicis condecoravit.

Quum autem Typographus Fridericus Pustet haec omnia ad Sacram Rituum Congregationem detulerit, ipsamque pro opportuno remedio deprecatus sit; eadem Sacra Congregatio, ne fini, quem sibi per hanc novam editionem librorum Cantus Ecclesiastici proposuit, alia obstacula et contradictiones interponantur, Oratoris precibus rescribendum censuit: « *Provisum per Breve Pontificium* « *diei 30. Maii Anni 1873, quo Editio D. Friderici Pustet* « *a speciali Commissione Virorum Ecclesiastici Cantus* « *apprime peritorum, a Sanctissimo Domino Nostro per* « *Sacrorum Rituum Congregationem deputata, accuratissime* « *revisa, approbata, atque authentica declarata, magno-* « *pere Reverendissimis Locorum Ordinariis, iisque omnibus,* « *quibus Musices Sacrae cura est, commendatur; eo quod* « *eidem Sanctissimo Domino Nostro sit maxime in votis,* « *ut, cum in ceteris quae ad Sacram Liturgiam pertinent,* « *tum etiam in cantu una cunctis in locis ac Dioecesibus.* « *eademque ratio servetur, qua Romana utitur Ecclesia* ». —

Atque ita rescripsit ac declaravit.

Die 14. Aprilis 1877.

A. Ep. SABINEN. Card. BILIO, *S. R. C. Praefectus.*

L. ✠ S.

Plac. Ralli, *S. R. C. Secretarius.*

IV.

ALIUD BREVE APOSTOLICUM

ad Eq. Fr. Pustet.

Leo PP. XIII. Dilecte Fili, Salutem et Apostolicam Benedictionem. Sacrorum concentuum dignitati consulere, potissimum vero Gregoriani Cantus uniformitati providere, semper Summis Pontificibus curae fuit. Quapropter peculiari benevolentia ac laudibus eos viros prosequuti sunt, qui ad tam salubre ecclesiastici cantus institutum propagandum in choricis Romanae Ecclesiae libris accurate edendis artis typographicae subsidium contulerunt. Hac ratione Pius IX. Praedecessor Noster tecum, Dilecte Fili, se gerere non dubitavit, quod cum Typographi Summi Pontificis et Congregationis Sacrorum Rituum titulo insignitus sis, Gradualis, quod vocant, Romani editionem accuratissimam, iuxta normas ab memorata Sacra Rituum Congregatione tibi praescriptas, ad exitum feliciter perduxeris. Nunc vero pari studio ac diligentia ut inchoatum olim a fel. mem. Paulo V. Praedecessore Nostro opus perficeres, *Antiphonarii* ac *Psalterii unirersi* cum cantu editionem, iuxta praedictas normas, ea servata ratione, quae in Romana Aula viget, adornare aggressus es. Cuius operis cum pars continens Horas Diurnas iam absoluta sit, aequum plane est, ut curam industriamque tuam ea in re collocatam commendemus. « *Itaque memoratam editionem* « *a Viris ecclesiastici cantus apprime peritis, ad id a* « *Sacrorum Rituum Congregatione deputatis recisam*, pro- « bamus, atque authenticam declaramus. *Reverendissimis* « *locorum Ordinariis, ceterisque, quibus Musices Sacrae* « *cura est, rehementer commendamus; id potissimum spe-*

« *cantes, ut sic cunctis in locis ac Dioecesibus, cum in* « *ceteris, quae ad Sacram Liturgiam pertinent, tum etiam* « *in cantu, una eademque ratio servetur, qua Romana* « *utitur Ecclesia* ». Praeterea iura omnia et privilegia, quae ob ecclesiasticorum librorum a te peractas editiones, ab hac Sancta Sede per Sacrorum Rituum Congregationem concessa tibi fuerunt, hisce Litteris confirmamus, iterumque, si opus fuerit, elargimur, atque ad certissimum benevolentiae Nostrae pignus Apostolicam Benedictionem tibi tuisque omnibus peramanter impertimur.

Datum Romae apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris, die XV. Novembris MDCCCLXXVIII, Pontificatus Nostri anno primo.

Pro D. FAB. Card. ASQUINIO

L. ✠ S.

D. Iacobini, *Substitutus.*

V.

BREVE APOSTOLICUM

quo peculiaris Commissionis virorum ecclesiastici cantus peritorum opera probatur et laudatur quoad novam librorum liturgicorum Ratisbonen. editionem.

LEO PAPA XIII.

Dilecti Filii, salutem et Apostolicam Benedictionem. Quod pertinere ad divini cultus dignitatem videbatur, ut Sacrorum concentuum forma ad veteris numeri rationem revocaretur, id quidem studuit dilectus filius Fridericus Pustet efficere nova Librorum Liturgicorum editione, quam non multo ante absolvit. Verumtamen non sumus nescii.

quantam eius rei partem vindicet, dilecti filii, ingenium vestrum et labor. Et iure quidem: propterea quod cum vos Pius IX. Decessor Noster, eam editionem recognoscere et ad vetera eademque probatissima exemplaria emendare iussisset, mandatum curavistis diligenter, ut erat dignum hominibus officii sui perstudiosis, itemque intelligenter et docte, ut decebat musicos eruditos eaque in arte praeclare exercitatos. Has igitur visum est ad vos litteras dare, ut intelligatis, valde Nobis probari operam vestram in re cum primis utili, tot annos tam laudabiliter consumptam. Grati vero animi praecipuaeque benevolentiae Nostrae velut pignus accipite Apostolicam Benedictionem, quam vobis peramanter impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die VI Aprilis anno MDCCCLXXXV, Pontificatus Nostri octavo.

LEO P. P. XIII.

Extrinsecus

Dilectis Filiis

Aloisio Ricci Canonico Liberiano, Innocentio Pasquali Canonico Carpinetensi, et Caietano Capocci, Salvatori Meluzzi Magistris Chori Canentium — Romam.

VI.

CIRCOLARE AI RMI ORDINARII D'ITALIA.

Rmo Signore

Benchè il Regolamento per la Musica Sacra, comunicato con autorizzazione Pontificia dalla Sacra Congregazione de' Riti all'Episcopato Italiano il 24 settembre 1884, contenesse molte savie norme per questa importante parte della liturgia ecclesiastica; pur tuttavia nè poche nè lievi difficoltà si opposero nel maggior numero delle Diocesi alla sua esatta osservanza.

A rimuovere siffatti ostacoli, ed a procurare che in ciascuna Chiesa la musica sia degna della casa di Dio, il Santo Padre, dopo aver fatto interrogare i principali Maestri dell'arte musicale, e conosciuto il parere di molti Ordinarii delle diverse parti d' Italia, dispose che la stessa

---

VI.

Rme Domine

Quamvis ordinatio pro cantu sacro moderando Rmis Italiae Episcopis a Sacrorum Rituum Congregatione, de Apostolica Auctoritate communicata, plures sapientes normas contineret super hac parte haud exigua sacrae liturgiae; tamen multis et gravibus de causis ad actum in pluribus Dioecesibus plene redigi non potuit.

Ad eiusmodi difficultates removendas et ad musicam in qualibet Ecclesia loco sancto dignam procurandam, Sanctissimus Dominus Noster Leo Papa XIII iussit, ut, auditis praecipuis artis musicae magistris, exquisitaque quamplurium Rmorum Italiae Ordinariorum sententia, Sa-

Sacra Congregazione in plenaria adunanza sottoponesse a maturo esame il grave argomento, e indicasse quali delle prescritte regole dovessero meglio chiarirsi, quali modificarsi, e quali istruzioni aggiungersi per ottenere più facilmente il bramato intento.

Frutto di questa ben ponderata discussione è il nuovo Regolamento, che, dopo la formale approvazione di Sua Santità, invio qui accluso a V. S. Illma e Rma.

Delle due parti, in che esso si divide, la prima contiene le norme generali da osservarsi nella composizione ed esecuzione della musica Ecclesiastica; l'altra le istruzioni per promuoverne lo studio, e insieme per impedire che si oltrepassino i limiti assegnati ai cultori di quest'arte, e si menomi comechessia l'autorità della Chiesa in tutto ciò che concerne il culto divino.

---

cra Rituum Congregatio in Plenario Coetu, novo examini ac discussioni rem subiiceret ac statueret, quaenam ex normis supradictis forent explicandae vel mutandae, et quaenam aliae iisdem addendae, ut ad optatum exitum facilius perducerentur.

Mandatis eiusdem Sanctissimi Domini Nostri obsequens Sacra Rituum Congregatio, re accurate discussa ac perpensa, aliam ordinationem hisce litteris adnexam protulit, Apostolicae Sedis sanctione confirmatam. Quae in binas partes dispescitur, unam de normis generalibus servandis in quavis compositione et executione musicae sacrae, alteram de regulis idoneis ad studium huius artis promovendum, necnon ad impediendum quominus limites praestitutos eiusdem artis cultores praetergrediantur, et Ecclesiae auctoritas in eo quod ad divinum cultum spectat, imminuatur.

Inoltre, essendosi in questi ultimi anni ravvivate le antiche discussioni sul canto fermo, non ostante i molteplici atti della Santa Sede che lo riguardano; la Santità Sua volle altresì che questo argomento fosse di nuovo trattato, e le insorte questioni esaminate e risolute dalla Sacra Congregazione. La quale, tenuto presente tuttociò che all'uopo erasi proposto, ha giudicato non doversi recedere dalle già emesse prescrizioni. Ciò rilevasi dal Decreto, che, sanzionato anch'esso dalla Suprema Autorità Pontificia, è parimenti unito alla presente Circolare.

La S. Congregazione invita quindi la S. V., anche in nome del Santo Padre, a procurare col suo ben noto zelo l'esatto adempimento di queste disposizioni; le quali, mentre giovano ad allontanare ogni cagione di spiacevoli controversie, rendono più facile nelle diverse funzioni ecclesiastiche l'uso della musica corrispondente al sacro rito.

Praetera prioribus iterum subortis hoc postremo tempore quaestionibus super cantu liturgico, quamvis pluries hac de re mentem suam aperuisset Sedes Apostolica, voluit eadem Sanctitas Sua, ut idem argumentum denuo ageretur, ac praedictae quaestiones penitius discussae penes Sacrorum Rituum Congregationem resolverentur. Quae quidem, servatis servandis, a iure praescripto non esse recedendum statuit, decretumque a Suprema Auctoritate approbatum, atque hisce litteris item adiectum, edidit.

Sacra porro eadem Congregatio Amplitudinis Tuae sapientiae ac prudentiae diligentem harum dispositionum observantiam commendat: prosunt enim sive novis vitandis controversiis, sive faciliori cantus ad sacrum ritum idonei usui in Ecclesiae functionibus.

Adempito così all'officio che gl'incombeva, il sottoscritto conferma alla S. V. i sentimenti di stima ed osservanza.

Di Vostra Eccellenza

Dalla Segreteria della S. Congregazione dei Riti

li 21 Luglio 1894.

Come Fratello

G. Card. Aloisi-Masella *Prefetto.*

Luigi Tripepi *Segretario.*

Al Rmo Ordinario
della Diocesi.

Quae dum pro suo munere Amplitudini Tuae significat infrascriptus, plenae aestimationis atque observantiae sensus exprimit.

Amplitudinis Tuae

Uti Frater

C. Card. Aloisi-Masella, *Praefectus.*

Aloisius Tripepi *Secretarius.*

Rmo Ordinario Dioecesis.

VII.

La Sacra Congregazione de' Riti nelle Adunanze Ordinarie del 7 e 12 Giugno 1894, dopo matura discussione, ha approvato il seguente

REGOLAMENTO PER LA MUSICA SACRA.

PARTE I.

Norme Generali per la musica da usarsi nelle funzioni ecclesiastiche.

Art. 1. — Ogni composizione musicale informata allo spirito della sacra funzione che accompagna, rispondendo religiosamente al significato del rito e delle parole, muove a devozione i fedeli, e quindi è degna della Casa di Dio.

VII.

DE SACRA MUSICA

ORDINATIO,

quam mature perpensam Sacra Rituum Congregatio in Ordinariis Coetibus dd. 7 et 12 Iunii 1894 approbandam censuit.

PARS PRIMA.

Normae generales circa musicam in ecclesiasticis functionibus adhibendam.

Art. 1. — Quaevis musica compositio, sacrae functionis (quam comitatur) indoli conformis, ritus verborumque significationi religiose respondens, Fidelium pietatem excitat, ac proinde digna est Domo Dei.

Art. 2. — Tale è il Canto Gregoriano, che la Chiesa riguarda come veramente suo, e quindi il solo che adotta nei libri liturgici da essa approvati.

Art. 3. — Il Canto Polifono eziandio, tanto Diatonico, quanto Cromatico, purchè forniti delle suddette doti, ben può convenire alle sacre funzioni.

Art. 4.—Quanto al genere polifonico, viene riconosciuta degnissima della Casa di Dio la musica di Pierluigi da Palestrina e dei suoi buoni imitatori; come, per la Musica Cromatica, si riconosce degna del culto divino quella che ci venne trasmessa fino ai nostri giorni da accreditati Maestri di varie Scuole italiane ed estere, e specialmente dai Maestri Romani, le cui composizioni furono lodate più volte dalla competente Autorità siccome veramente sacre.

Art. 5. — Essendo ben noto che una composizione anche ottima di musica polifonica può divenire sconve-

---

Art. 2. — Eiusmodi est cantus Gregorianus, quem uti vere suum agnoscit Christi Ecclesia: quare unicus est quo ipsa utitur in libris liturgicis a se adprobatis.

Art. 3. — Cantus etiam polyphonicus tum diatonicus, tum chromaticus, modo praelaudatis instructus uterque dotibus, sacras decet functiones.

Art. 4. — Quoad genus polyphonicum, Petri Aloisii Praenestini musices eiusque probatorum imitatorum Dei Domo perquam digna reputatur: itemque divino cultu digna censetur ea musices chromatica, quam ad nostram usque aetatem docti magistri ex italis exterisque Scholis ac praesertim Romani magistri transmisere; quorum compositiones, utpote vere sacras, pluries ecclesiastica laudavit Auctoritas.

Art. 5. — Quum apprime constet compositionem musicae polyphonicae, etsi optimam, saepe ob ineptam execu-

niente per una cattiva esecuzione: in tal caso si adoperi nelle funzioni strettamente liturgiche il Canto Gregoriano.

Art. 6. — La musica figurata da organo deve in genere rispondere all'indole legata, armonica e grave di questo strumento. L'accompagno istrumentale deve sostenere decorosamente il canto, e non opprimerlo. Nei preludii ed interludii così l'organo come gli strumenti conservino sempre il carattere sacro, corrispondente al sentimento della funzione.

Art. 7. — L'idioma da usarsi nei cantici durante le solenni funzioni strettamente liturgiche sia la lingua propria del rito, ed i testi *ad libitum* si prendano dalla Sacra Scrittura, dall'Officiatura, o da inni e preci approvate dalla Chiesa.

Art. 8. — Nelle altre funzioni si potrà usare la lingua volgare, prendendo le parole da divote ed approvate composizioni.

---

tionem, Dei Domum dedecere; eo in casu Gregorianus cantus in functionibus stricto sensu liturgicis adhibeatur.

Art. 6. — Musica *figurata* pro organo, generatim huius instrumenti gravi indoli harmonicae et continuae respondeat. Instrumentorum consociatio cum decore cantum sustineat, non opprimat. In praeludiis atque interludiis tam ab organo quam a ceteris instrumentis servetur indoles sacra, functionis significationi respondens.

Art. 7. Infra solemnes stricte liturgicas functiones lingua in canticis usurpanda, sit lingua ritus propria: textusque *ad libitum* e Sacra Scriptura desumantur, aut ex Officio diei, vel ex hymnis precibusque ab Ecclesia adprobatis.

Art. 8. — Ceteris vero in functionibus lingua vernacula poterit adhiberi, verba, seu textus sumendo e piis atque adprobatis compositionibus.

Art. 9. — È severamente proibito dalla Chiesa ogni musica per canto, o per suono d'indole profana, specialmente se ispirata a motivi, variazioni e reminiscenze teatrali.

Art. 10. — Per provvedere al rispetto dovuto alle parole liturgiche, ed escludere la prolissità della sacra funzione, è proibito ogni canto, nel quale le parole si trovino anche in minima parte omesse o trasportate fuori di senso, o indiscretamente ripetute.

Art. 11. — È proibito il dividere in pezzi affatto staccati quei versetti, che sono necessariamente collegati fra loro.

Art. 12. — È vietato l'improvvisare, detto *a fantasia*, sull'organo a chiunque nol sappia fare convenientemente, cioè in modo da rispettare non solo le regole dell'arte musicale, ma quelle altresì che tutelano la pietà ed il raccoglimento dei Fedeli.

Art. 9. — Strictissime in Ecclesiis interdicitur quaecumque musica sive concentus sive sonitus, quae profanum quid sapiat, praesertim quae theatrales melodes quomodocumque redoleat, vel referat.

Art. 10. — Quo debitae verbis liturgicis observantiae consulatur, et sacrarum functionum prolixitas vitetur, quivis cantus inhibetur in quo verba vel minima ex parte omissa sint, vel sensu distracta, aut nimium repetita.

Art. 11. — Prohibitum est quominus versiculi necessario inter se connexi, prorsus intercidantur.

Art. 12. — Tandem prohibetur ne quis organum pulset ex tempore, vulgo *a fantasia*, nisi id apte calleat; nempe, ut non modo artis musicae regulae serventur, sed etiam sarta Fidelium pietas tectaque sit animorum applicatio.

PARTE II.

Istruzione per promuovere lo studio della Musica Sacra e per allontanarne gli abusi.

I. Essendo la Musica Sacra parte della Liturgia, si raccomanda ai R.mi Ordinarî di prenderne cura speciale, e di farne argomento di opportune prescrizioni, sopratutto nei Sinodi Diocesani e Provinciali, sempre però conformi al presente Regolamento. Il concorso dei laici è ammesso sotto la vigilanza e dipendenza dei rispettivi Ordinarî. Non si possono formar comitati, nè tenere congressi senza l'espresso consenso dell'Autorità ecclesiastica; la quale per la Diocesi è il Vescovo, per la Provincia il Metropolita coi suoi Suffraganei. I periodici di Musica Sacra non possono pubblicarsi senza l' *imprimatur* dell'Ordinario. È al tutto

---

PARS ALTERA.

Monita ad studium sacrae musicae promovendum, et pellendos abusus.

I. Quum sacra musica pars sit Liturgiae, Sacrorum Rituum Congregatio R.mis locorum Ordinariis potissimum commendat ut peculiare ad illam promovendam studium impendant, opportunas edendo praescriptiones, praecipue in Synodis Diocesanis ac Provincialibus, verum hisce normis apprime conformes. Laicis fas esto operam suam praestare, subiectis tamen vigili respectivo Ordinario. Absque ecclesiasticae Auctoritatis assensu (nempe Episcopi quoad Dioecesim, et Metropolitae cum suis Suffraganeis quoad Provinciam), coetus institui et comitia haberi non liceat. Ephemerides de sacra musica neu mandentur typis absque R.mi Ordinarii *imprimatur*. Quaevis discussio circa harum

proibita qualsiasi discussione sugli articoli del Regolamento. Nelle altre materie poi risguardanti la Musica Sacra, essa è lecita, purchè 1° si osservino le leggi della carità ; 2° nessuno si eriga a maestro e giudice altrui.

II. I R.mi Ordinarî faranno esattamente adempire dai Chierici l'obbligo di studiare il canto fermo, quale specialmente si rinviene nei libri approvati dalla Santa Sede. Quanto poi agli altri generi di musica ed al suono dell'organo, non ne prescriveranno ai Chierici l'obbligo, per non distoglierli dagli studî più gravi, ai quali debbono attendere. Se però alcuni di essi siano già istruiti in tal genere di studî, o ne mostrino particolare disposizione, potranno loro permettere di perfezionarsi nei medesimi.

III. Invigilino assai i medesimi R.mi Ordinarî sui Parrochi e Rettori di Chiese, affinchè non permettano esecuzioni musicali contrarie alle norme del presente Regola-

---

praescriptionum articulos omnino vetita est. Permittitur vero quoad ceteras materias ad sacram musicam pertinentes, dummodo 1° caritatis leges serventur ; ac 2° magistri vel iudicis partes nemo sibi arroget.

II. Curent R.mi Ordinarii ut Clerici obligationi Cantus liturgici discendi sedulo satisfaciant, prout hic praesertim in libris extat a S. Sede approbatis. Quoad ceterum musicae genus atque organi sonitum addiscendum, Clericis haud onus imponant, ne gravioribus disciplinis, quibus vacandum est, iidem distrahantur. Qui vero eiusmodi artem callent, vel aptam ad id genus indolem praeseferunt, iis adhuc progrediendi studium permitti poterit.

III. R.mi Ordinarii plurimum satagant ne Parochorum incuria Ecclesiarumque Rectorum sacri concentus in Ecclesiis tolerentur hisce praescriptionibus contrarii; cano-

mento; valendosi ancora secondo il loro arbitrio e prudenza, delle pene canoniche contro i disobbedienti.

IV. Colla pubblicazione del presente Regolamento, e sua comunicazione ai R.mi Ordinarî d'Italia, è abrogato qualsiasi atto precedente sullo stesso argomento.

La Santità di Nostro Signore LEONE PAPA XIII, in seguito di relazione fattale dal sottoscritto Cardinale Prefetto della Sacra Congregazione de' Riti, si è degnata confermare e sanzionare in ogni sua parte il precedente Regolamento, ordinandone la pubblicazione, il dì 7 Luglio 1894.

Gaetano Card. Aloisi Masella, *Prefetto.*

L. ✠ S.

Luigi Tripepi, *Segretario.*

---

nicis etiam poenis utendo, pro suo arbitrio et prudentia, contra inobedientes.

IX. Praesenti Ordinatione in vulgus edita et significata R.mis Italiae Ordinariis, Acta omnia de hac re praecedentia abrogantur.

Sanctissimus Dominus Noster LEO PAPA XIII, ad relationem infrascripti Cardinalis Sacrorum Rituum Congregationi Praefecti, supradictam Ordinationem ratam habere et undequaque confirmare dignatus est, eamdemque publici iuris fieri mandavit die 7 Iulii 1894.

Caietanus Card. Aloisi-Masella, *S. R. C. Praefectus.*

L. ✠ S.

Aloisius Tripepi, *Secretarius.*

QUAESTIONES ACADEMIAE LITURGICAE ROMANAE

Circa « ADDENDA ET VARIANDA » in Rubricis

V.

Romae, anno nuper elapso 1898, vigilia Pentecostes occurrit die 28 Maii, in qua ad ritum simplicem redigendus erat S. Urbanus P. M. Accidit autem, ut in Calendario cuiusdam Ecclesiae Vesperae in feria VI, Sabbatum Pentecostes praecedente, ordinatae sequenti modo fuerint : *In Vesp.* (quae erant de duplici praecedenti) *com. S. Urbani P. M.* (simplif.) *et feriae.* Quod aegre ferens quidam Caeremoniarum magister, et Rubricarum peritus, tamquam de errore conquestus est apud Calendarii redactorem : qui respondit, se adamusim servasse Rubricam. Quia cum haec agat de praecedentia commemorationum ad officium pertinentium, excludit manifeste commemorationem feriae, utpote quae concurrere non valet, proindeque in casu commemoratio S. Urbani commemorationi feriae praeferenda est. Quod cum Caeremoniarum magistro minus nihilo satisfaciat, *inquirit:*

1. *Quale sit, seu in quo principaliter consistat discrimen inter ordinem commemorationum ad Vesperas antiquum, et praesentem iuxta novam Rubricam, et quae hunc prae illo momenta cohonestent ?*

2. *Quaenam sint et quomodo intelligendae commemorationes* ad officium pertinentes, *et qualis sit ratio exceptionis in nova Rubrica positae?*

3. *Pro quo veritas pugnet inter Calendarii redactorem et Caeremoniarum magistrum?*

SOLUTIO

Ex dissertatione Rev. Dom. Ioannis Crescioli almi Collegii Capranicensis alumni, habita in Ecclesia Presbyterorum Missionis apud Curiam Innocentianam, die 11 Ianuarii 1899; acta Epitome per R.mum Dom. Io. Baptista Menghini ex Apostolicarum Caeremoniarum Magistris.

I. Quaeritur primo quale sit, seu in quo praecipue consistat discrimen inter ordinem commemorationum ad Vesperas antiquum, et praesentem iuxta novam Rubricam, et quae hunc prae illo momenta cohonestent?

Cum commemoratio nil sit aliud nisi exigua pars illa officii, quae in integri eiusdem officii locum substituitur, facile consequitur eamdem, aut de Sancto, aut de Dominica, aut de feria posse fieri, de quibus fieri, ob aliquod impedimentum, non potest officium. Hinc est, quod de illis, ut plurimum, festis aut feriis com. agitur, de quibus nequit officium fieri, aut quae iure translationis non potiuntur. Sunt autem haec peculiariter: Dominicae, octavae, feriae, vigiliae et festa simplicia: impraesenti autem etiam duplicia minora, et semiduplicia. Accidit autem, ut plura eadem die officia occurrant, quorum cum unum tantum fieri possit, reliqua commemorare oportet: haec pro

occurrentia. Sed etiam ad Vesperas eaedem occurrere possunt commemorationes faciendae, praeter aliam de qua, vel factum est vel fieri debet officium. Inquiritur autem harum commemorationum ordo, ad quem demonstrandum necesse est antiquam et recentius emendatam exponere Rubricam. Rubrica antiqua hac super re sequenti ratione se exprimebat: « Quando contingit fieri plures commemorationes servetur hic ordo: De duplici licet agatur tamquam simplex, fiat ante Dominicam, de Dominica ante festum semiduplex; de semiduplici etiam, quando reducitur ad modum simplicis, ante diem infra Octavam; de die infra Octavam ante ferias Adventus, quatuor Temporum, Vigiliarum et Rogationum et de dictis feriis ante Festum simplex. De sancta Maria etc. » Eiusmodi Rubrica haud satis respondebat praesentibus rerum adiunctis, cum et duplicium numerus sit auctus, et eorumdem uti et semiduplicium suppressa translatio. Plura sane iam fuerant evulgata ea super re Decreta, ut subortis difficultatibus iretur obviam, inter quae notissimum est in *una Galliarum* 1693 super praelatione commemorationis diei octavae contra Dominicae, licet maioris, commemorationem, et in *una Nitrien.* 1870 super commemoratione concurrente Dominicae maioris, festo duplici simplificato praeferenda. Nec praetereundum alterum in *una Ordinis Minoris S. Francisci* 1779, quod declarabat: « Quoad ordinem vero, si die eorum propria aliae commemorationes occurrant, servetur ut prius fiat commemoratio de quo, secluso impedimento, die illa celebraretur officium, aut Vesperae integrae, aut Capitulum, aut dimidiae ». Iam nunc accidit, ut ob multiplicem applicationem faciendam horum aliorumque Decretorum, periti plures excitaverint controversias, diversamque eorum interpretationem exhibuerint. Hinc liturgici auctores in varias abierunt sententias, alii alteram praeponentes com-

memorationem, dum alii e contra postponebant, quam alii praeferebant. Eapropter S. R. C. speciale censuit super negotio agendum esse studium, ex quo novum prodiit Decretum Generale sub die 5 Februarii 1895, quo postea praefatum Tribunal usum est in ultima Rubricarum Breviarii Romani emendatione. Neque arbitrandum in hac Rubrica recentiori novam contineri doctrinam, cum nonnisi antiquam illa exhibeat, magis licet perspicuam, magisque explicitam. Hanc itaque nos perpendendam assumimus, quae sequenti modo exprimitur, in Rubrica: « Quando contingit fieri plures commemorationes illae semper praeponantur quae ad officium pertinent, cuiuscumque sit ritus, exceptis illis quae ab officio de quo agitur numquam separantur. Deinde servetur hic ordo: 1. De Dominica privilegiata etc. etc. (*Tit. IX, n. 11*) ». Duo relata Rubrica praescribit: 1. quaenam esse debeat com. quae statim facienda est inter plures post Orationem diei: 2. quomodo reliquae ordinandae. Principium ergo circa commemorationum ordinem, quod hac in Rubrica praedicatur, est, ut illae in concursu praecedant commemorationes, quae praecedentiam habuerunt in occursu. Hinc quamvis festum duplex maius aut minus, ritu perpenso, excellentius sit Dominica, utpote ritus semiduplicis, licet privilegiata; nihilo tamen minus, si de Dominica agatur officium, et duplex sit ad instar simplicis redactum, illa huic praeferenda est. Ratio est, quia festum, quodcumque sit, ad instar simplicis redactum, praelationem in occurrentia possidere contra aliud cuiuscumque ritus, de quo officium agitur, plane repugnat. Hinc patet quam maiori perspicuitate ac ratione res exprimatur in nova Rubrica, quae praelationem tribuit Dominicae privilegiatae, quae recolitur, supra duplex simplicis instar redactum, dum antiqua Rubrica hoc tantum indistincte habebat: « De duplici, licet agatur tamquam simplex, fiat ante

Dominicam » quod semper servari non poterat. Eadem ex ratione dies aliqua octava, cum praevaleat in occursu festo duplici minori aut etiam maiori, praevalere quoque illi debet in concursu, seu, quod idem est, in ordine commemorationum ad Vesperas. Idem praedices de die infra octavam Corporis Christi, quod praeferri debet semiduplici Sanctorum.

Quod vero magis consideratione est dignum, et ex quo nova ab antiqua Rubrica discriminatur, est aliud statutum in Decreto principium, vi cuius ad Vesperas post Orationem diei ante ceteras commemorationes, semper de illa agendum est, quae pertinet ad officium diei, cuiuscumque sit ritus. Ut res facilius intellectu reddatur, natura prius perpendenda est duplicis impedimenti, occurrentiae scilicet et concurrentiae, quod potest opponi alicuius festi celebrationi, sive per integrum, sive partialiter. Impedimentum primum seu occurrentiae oritur ex incidentia plurium festorum in eamdem diem. Quod hunc habet effectum, aut festa impedita transferendi, aut ea ad simplicem ritum redigendi, seu efficiendi ut commemoretur tantum, proindeque privandi iure concurrendi. Ordo autem horum festorum commemorationum gradui respondet, quem inter se possident, dignitatis, seu maiori et minori impedimentorum numero, cui obnoxia sunt. Alterum impedimentum est concurrentiae, quod tunc habetur cum secundae Vesperae unius festi invicem sibi eunt obviam cum primis alterius. Huius impedimenti effectus est dictas Vesperas dividendi, vel integras alteri tribuendi, alteri vero solam dandi commemorationem, prouti alterum prae altero festo excellentius est, vel aequaliter, vel minus dignum. Harum autem commemorationum ordo generaliter indicatur ab exclusivo iure quo festum pollet, comparative ad aliud, habendi Vesperas. His praemissis, nullius negotii est demonstrare, praefatum Rubricam nil novi invexisse, re

theoretice inspecta, sed perfecte inhaesisse Rubricis, nilque aliud exhibuisse, quam uberiorem Decretorum antiquiorum explicationem. Sane, ex variis Rubricarum locis resultat, festum ad instar simplicis redactum, seu quod ius ad integrum officium amisit, occurrens cum alio festo, de quo officium celebratur, vi concurrendi privari. Id facile infertur ex Titulo XI, num. 6, idque apertius dicit num. 10 sic se exprimens: « Cum vero occurrit ut festum simplex veniat in feria quarta et sexta Quatuor temporum, in feria quarta Cinerum et in Vigiliis quae ieiunantur, Vesperae antecedentes (nisi ea die celebratum sit festum novem lectionum) erunt de feria communi per annum, non autem de sequenti ut dictum est, cum commemoratione festi simplicis in sequenti feria occurrentis. Quod ideo non fit quia sequens feria habeat primas Vesperas; sed quia cum festum simplex in sequenti die non habeat Officium propter feriam praedictam in eo occurrentem, nec etiam convenit illud habere primas Vesperas in praecedenti die ».

Super quo textu notandum primo, id quod Rubrica praescribit de festo simplici, comprobari pariter de semiduplici aut etiam duplici, cui non sit ius translationis, incidente in feriam IV Cinerum vel in Dominicam privilegiatam. Secundo, quod de primis Vesperis Rubrica dicit, ad secundas quoque applicandum esse: adeo ut nemo excogitaret unquam posse tribui ex. gr. in feria IV Cinerum Vesperas duplici vel semiduplici simplificato. De hoc Rubrica silet, quia cum ab initio composita fuit, sola festa simplicia iure translationis carebant. Concludere iterum ergo fas est ex Rubrica, festum officio carens, et sola commemoratione gaudens, nec primas habere posse nec secundas Vesperas. Quod si Vesperas nequit habere, nec potest concurrere, sed aliis festis concurrentibus cedere, quamvis inferioris ritus. Hinc aliud sponte oritur consectarium, nempe comme-

morationem festi concurrentis, sit praecedens, sit subsequens, in Vesperis, non esse eiusdem naturae ac alias, quae fiunt seu in ipsis Vesperis seu in Laudibus. Hae namque ultimae simplicem constituunt mentionem officii omissi, dum illa partem repraesentat, exiguam licet, officii quod factum aut faciendum est, seu ipsarum Vesperarum ad quas ius habebat, et quas revera integras habuisset, impedimento secluso. Quod adeo verum est, ut com. diei infra octavam, quamvis in duplici secundae classis omitti debeat, fit nihilominus quando de illa sit agendum sequenti die. Ceterum, ut superius innuimus, praelatio commemorationum festorum concurrentium super aliis non concurrentibus antiqua doctrina est, quam post Pitonium, Gavantum, Cavalerium aliosque peritiores, fere omnes alii sustinuerunt, quamvis haud semper sibi ipsis cohaererent in illa applicanda. Hinc huiusmodi doctrina illam magismagisque declarat, quam S. R. C. in Decreto 18 Dec. 1779 in *una Ordinis Min. S. Francisci de Observ.* iam tradiderat. Haec enim praefert commemorationem festi concurrentis commemorationibus aliorum non concurrentium. Ait enim : » Quoad ordinem *(commemorationum)*. , . . . servetur , ut prius fiat commemoratio, de quo, secluso impedimento , die illa celebraretur officium , aut Vesperae , ut Capitulum , aut dimidiae ». Atqui Vesperae, Capitulum, aut dimidiae Vesperarum de illis tantum festis fieri possunt , de quibus factum est aut fieri debet officium , seu quae concurrunt; ergo commemorationes festorum concurrentium aliis praeferendae sunt festorum non concurrentium. Quando igitur in Vesperis adsunt commemorationes faciendae , non solum officiorum duorum, quae concurrunt, sed aliae quoque officiorum quae vel omissa sunt vel debent omitti, seu ad instar simplicium redigi, ut sola gaudere valeant commemoratione, hae aliae commemorationes, uti diversi inferio-

risque gradus, sequentur semper praefatas, nunquam vero comitabuntur.

Hoc autem principium antiquum, quod in praxim praesens Rubrica revocat, omne adimit dubium, omnemque dirimit controversiam super commemorationum praecedentia in Vesperis : quod profecto non eveniebat antiquitus. Lege Cavalerium (*Lib. II. Cap. XVII. n. VIII, IX, X.*), et luce meridiana clarescet incertitudo, qua auctores omnes etiam ex peritioribus agitabantur super hac quaestione. Gavantus sentit diversimode a Guyeto, qui illum impugnat, Pitonius sententiam sustinet, cui adversatur Cavalerius; et Calendariorum redactores alii alium sequentes, potius quam rationi, auctoritati alicuius adhaerebant. Nunc vero, praedicta admissa interpretatione, quaevis evanescit difficultas, et controversiae omnes diremptae sunt. Adeo ut S. R. C. quae antiquioribus decretis innixa, Decretum ultimum vulgavit, quod postea in Rubricam in summa induxit, et rectum sensum liturgicum sit secuta, et sapienter se gesserit.

II. Quaeritur secundo, quaenam sint, et quomodo intelligendae commemorationes ad officium pertinentes, et qualis sit ratio exceptionis in Rubrica positae ?

Ex iis, quae superius diximus, facile id elucescit quod petitur in huius prima quaesiti parte. Commemorationes ad officium pertinentes, de quibus Rubrica loquitur, non sunt illae omnes, quae in officio locum habent, sed solum illae de quibus officium celebratur, quamvis Vesperae esse possint plus minusve impeditae : quae tamen indubie faciendae essent, impedimento secluso. En Rubricae verba : « Quando contingit fieri plures commemorationes, illae semper praeponantur. quae ad officium pertinent, cuiuscumque sit ritus. » Iuxta enim suprarelatum Decretum, cui conformis facta est Rubrica, de illo prius com.

est agenda, de quo, secluso impedimento, Vesperae integre fierent, aut Capitulum aut dimidiae. Namque festorum, quae celebrantur, commemorationes supplent Vesperas impeditas in toto vel in parte, dum commemorationes festorum, quae recoli nequeunt, non supplent Vesperas, quippe quae haberi nequeunt, cum de iis factum non sit officium. Ea propter, si hodie factum sit de Dominica privilegiata, et ad simplicem ritum redactum festum duplex, esto etiam maius, et cras de duplici minori agendum esset, hodie in primis Vesperis sequentis duplicis minoris prima com. erit de Dominica, quamvis semiduplicis ritus, et post eam, non prius, commemorabitur duplex praecedens, sive minus, sive maius, simplex iam factum. Quinimo eandem sequéris regulam, si festum cras agendum semiduplex esset, aut etiam simplex: quo in casu Vesperae integrae forent quidem de Dominica, sed prima com. post Orationem Dominicae competeret sequenti festo semiduplici aut simplici, haud vero duplici; quia illud pertinet ad officium diei, non autem istud. Idem semper enim est principium, ut propterea recens emendata Rubrica praedicet: « Illae semper (*commemorationes*) praeponantur, quae ad officium pertinent, cuiuscumque (*officium ipsum*) sit ritus ».

At Rubrica eadem exceptionem ponit, cuius altera quaesiti pars rationem quaerit. Exceptio spectat commemorationes illas, quae ab officio non separantur. Eiusmodi est com. S. Pauli Ap. in officio S. Petri pariter Ap., et vicissim com. S. Petri in officio S. Pauli: de quibus commemorationibus vult Rubrica, ut statim fiant post Orationem diei, ante commemorationem aliam concurrentis officii. En continuatio verborum, quae suprarelata sequuntur: « exceptis illis, quae ab officio, de quo agitur, nunquam separantur, uti de sancto Paulo Apostolo in Cathedra sancti Petri etc. prout in Rubricis specialibus suo loco dice-

tur ». Ratio autem exceptionis clarior esse non potest ; eiusmodi enim sunt commemorationes istae, ut quamvis ad officium diei non pertineant, habeantur nihilominus quasi ad modum unius, seu cum officio connexae, magis etiam quam alterum quod agitur, ratione concomitantiae. Com. namque S. Pauli in officio S. Petri et vicissim, uti com. S. Ioseph in festo Desponsationis Deiparae, ideo praescribitur, ut significetur societas inter personam, quae cum officio honoratur, et alteram quae commemoratur. Inter eas proinde absonum omnino esset, si interponeretur altera com. concurrentis officii, ratio enim societatis, propter quam fit, desineret. Sicut ergo suboriri dubium potuisset, utrum lex de commemorationibus praeponendis ad officium pertinentibus servanda quoque esset circa istas commemorationes, quia ad officium non pertinent, idcirco sapiens Rubrica ad maiorem perspicuitatem exceptionem praefatam explicite notare voluit.

III. Tertio quaeritur pro quo veritas pugnet inter Calendarii Redactorem et Caeremoniarum magistrum ?

Fert casus, ut feria VI, quae praecedit Sabbatum Pentecostes, in quo occurrit Romae S. Urbanus duplex, proindeque ad simplicem ritum reducendus, ita Vesperae fuerint ordinatae, ut integrae tributae fuerint duplici praecedenti, et prima com. post Orationem diei facta fuerit de S. Urbano duplici simplificato, inde de Sabbato sequenti, seu de feria. Id egit Calendarii Redactor, quia feria ius concurrendi non pollet ex Rubrica, ut proinde S. Urbanus illi videretur feriae praeferendus : quod Caeremoniarum magister aegre tulit. Nunc autem feriam non posse concurrere veritas est, quam Rubrica docet : « Feria non potest concurrere cum alio officio in secundis Vesperis, neque cum ipsa potest esse concursus in primis Vespe-

ris (*Tit. II, n. 9*) ». Veritas ne igitur Calendarii Redactori favebit ? Certum est oppositum. Iuvet referre Guyeti verba super natura feriae VI post octavam Ascensionis. « Mysterio non vacat, scribit cl. Auctor, quod festum Ascensionis, praeter morem aliorum festorum, octavam suam ultra octavam diem quodammodo prorogat ; quippe cum octava quaelibet consummatam in aeternitate gloriam repraesentet, huic octavae duo dies additi quid aliud innuunt, quam beatam aeternitatem nunquam exhauriendam ?... Sed et alia bidui illius ratio est, nimirum cum ambae sint cognatae festivitates, Ascensio et Pentecostes, nullumque aliud post terminatam octavam Ascensionis tempus subintret, necesse fuit ipsum Ascensionis officium continuari usque ad Pentecostem : continuatio autem ista id exigere visa est, ut pari ritu fieret atque infra ipsas octavas, nempe semiduplici . . . *(Lib. IV, Cap. III, quaest. 3)* ». Et revera ipsa Rubrica specialis notat *(post Octav. Ascens.)* : « Duobus sequentibus diebus officium fit sicut infra octavam Ascensionis » ; ergo semiduplex. Quod apertius notat Rubrica Generalis, dicens : « Excipitur... Vigilia Pentecostes, quae cum tribus Nocturnis sub Officio semiduplici celebratur *(Tit. 6, n. 5)* ». Hoc posito, iam in aprico est, rationem incapacitatis concurrendi ex parte feriae in casu applicari non posse; quia feria ista, seu istud Sabbatum, in quo Vigilia celebratur Pentecostes, est sui generis, videlicet non simplicis, uti in feriis generaliter accidit, sed semiduplicis ritus. Atqui officium ritus semiduplicis ius habet ad utrasque Vesperas ; ergo etiam officium Vigiliae Pentecostes, cum semiduplex sit, certum ius ad utrasque Vesperas possidet, quamvis habere secundas non valeat ob sequens officium Pentecosten, quod suam vigiliam quodammodo absorbeat. Com. itaque huiusce vigiliae vere et proprie ad officium diei pertinet : ad-

eo ut, sicut commemoratione gaudet in suis primis Vesperis quia cum duplici praecedenti concurrit, ita quoque Vesperas divideret, si feria VI de semiduplici officium fieret. His positis, nemo non videt, commemorationem S. Urbani non debuisse praeponi alteri de hac vigilia, sed istam commemorationem illi praeponendam fuisse. Vesperae itaque, in casu, sequenti modo erant ordinandae : *In Vesperis com. feriae et S. Urbani.* Patet proinde veritatem stare pro Caeremoniarum magistro, haud vero pro Calendarii Redactore, qui manifeste erravit.

DUBIORUM LITURGICORUM SOLUTIO

I. *E Civitate N.* **De paramentorum colore in Ordinandis in sacris.** Pontificale Romanum agens de Ordinibus sacris uni tantum conferendis, loquitur de colore paramentorum albo: quid magistro caeremoniarum agendum, si Episcopus iubeat, ut violaceus adhibeatur?

Resp. Pontificale Romanum album colorem paramentorum, loco citato, nominare in casu indubia res est. Pro ordinando Subdiacono dicit: «... habere debet manipulum in manu sinistra, tunicellam **coloris albi** super brachio sinistro etc. ». Item, pro Diacono: «... Stolam in sinistra manu, dalmaticam vero **coloris albi** supra brachium sinistrum... tenens ». Denique pro ordinando Presbytero habet: «... Paratum amictu, alba, cingulo, stola et manipulo, habentem planetam **coloris albi** complicatam super brachium sinistrum etc. » Nonne ergo color albus in dicta Ordinatione omnino adhibendus?

Ita videtur quidem, sed aliter rem se habere gravibus de causis iudicamus. Imprimis enim notandum, Appendicem Pontificalis Romani, severe loquendo, pertinere ad dictum codicem, quatenus illud sequitur, sed illud non constituere; eo quod non sit pars illius, sed tantum Appendix. Academia Liturgica Romana hanc quaestionem pertractavit in Conventu habito in Ecclesia Presbyterorum Missionis die 20 Maii 1896, et sequenti modo se expressit: « Eius (*Appendicis Pontificalis*) auctoritas, quamquam unum corpus cum textu non efformet, non deficit omnino, eo quod S. R. C. die 3 Aug 1888.... Ratisbonensem Editionem una cum Appendice approbaverit, eam vocans *noram Pontificalis Editionem typicam*. In editionis monito a Rmo P. Schober subscripto dicitur quod S. R. C. partem propriam, scilicet quartam *composuit* etc. ad maiorem Episcoporum commoditatem, ideoque *praesens Editio* **suprema auctoritate munita** *et ut typice circa Editiones in futuro publicandas* declarata est. Hoc tamen non indicat, Appendicem eandem prorsus auctoritatem habere ac textum: qui ex Apostolicis Constitutionibus vim obligandi habet, dum Appendix *ad maiorem Episcoporum commoditatem* composita dicitur (*V. Ephem. Liturg. Vol. 1897, pag. 645* et seq.) ». Hinc patet, ea quae in hac Appendice inscripta sunt, vim tantum per se habere posse Episcopos dirigendi, non obligandi. Diximus tamen *per se*, quia ex alio capite, puta, quia Rubricae corporis Pontificalis idem praescribunt, obligationem parere possunt. Consequens ergo est, ut pro colore paramentorum, quibus Ordinandi uti debent, recursus sit habendus ad ipsum Pontificalis textum.

At quid textus ait? Nihil omnino. Si autem auctores hac in re peritos consulas, vix aliquid certi reperies, cum alii de dicto colore prorsus sileant, alii vero alterum potiusquam alterum colorem adhibendi libertatem concedant,

legis silentio innixi. Ita ex. gr. Martinuccius scribit: « Cuius coloris oporteat ut sint Ordinandorum paramenta, Pontificale (*de Appendice ne verbum quidem*) non praescribit. Id credo reliquisse liberum, propterea quod difficile admodum sit, ut habeantur uniformia, praesertim si Ordinandorum numerus non esset exiguus. Romae in Lateranensi Basilica, ubi celebrantur Ordinationes, utuntur paramentis concoloribus Officio, quae hac de causa suppeditata fuerunt a Sum. Pont. Benedicto XIII. Hinc opera dabitur, ut quoad fieri possit, quaedam adsit uniformitas (*Man. Caerem. Vol. VII, Cap. III, n. 26 in Nota*) ». Ex quibus liquet, uniformitatem quamdam requiri ex rei natura, sed hunc vel illum colorem non esse praeceptivum. Idem concludes, si De Herdt consulas, qui scribit: « Pontificale colorem paramentorum non praescribit, quia in generali et numerosa Ordinatione eiusdem coloris paramenta saepe non inveniuntur, in fine tamen de Ordinatione unius, colorem album in quolibet tempore et die requirit: unde concludendum est, colorem album convenire si huius coloris paramenta faciliter haberi possint (*Prax. Pont. Lib. VI, cap. 2, n. 558, pag. 528*) ». Ubi notes velim adhibitum verbum *convenire*, haud vero *praescribi*, et insuper etiam conditionem appositam: ex quibus duobus facile derivat consectarium, non de obligatione coloris albi, sed de congruentia verbum fieri. Si denique interroges A Carpo, eodem in statu incertitudinis manebis, cum dicat tantum: « Paramenta Ordinandorum, iuxta morem Patriarchalis Basilicae Lateranensis, esse debent (quoad eius fieri potest) coloris convenientis Casulae Episcopi celebrantis (*Biblioth. Liturg. pars tert. n. 29*). » In quibus verbis notanda venit primo parentesis, et insuper auctoris sentiendi ratio contra colorem, de quo Appendix Pontificalis Romani. Decretum aliquod quaesivimus ad rem in Collectione Decretorum; sed

invenire non potuimus: quamvis certiores nos aliqui faciant, extare Decretum, quod praescribit exemplum esse sequendum Lateranensis Ecclesiae.

His omnibus inspectis, quid ad propositum dubium? Magister caeremoniarum stat pro colore albo, ratione Rubricae in Pontificalis Appendice inscriptae, quam tamen vidimus *per se* obligationem non inducere. Episcopus stat pro colore violaceo, in hypothesi, credimus, eumdem esse colorem Episcopi ordinantis. Ecclesia Lateranensis in suis generalibus Ordinationibus utitur colore Missae, eoque utendum esse, si fieri tamen possit, A Carpo ex illius exemplo docet. Quid concludendum? Brevi: Lex certa non adest: laudabilis color albus, cui favet caeremoniarum magister, et laudabilis quoque violaceus, concolor Celebrantis colori, ut diximus, cui favet Episcopus; ergo, certum nobis, atque in praxi tenendum videtur responsum: Caeremoniarum magister suam sentiendi rationem submittet Episcopo superiori suo, et coloris violacei parabit vestes pro Ordinandis in sacris, prout eidem Episcopo placet. Ratio enim submissionis et obedientiae postulat, ut inferior superiori pareat, et modus videndi superioris rationi videndi subditi, in casu maxime, praevaleat.

II. *Ex Hollandia.* **De Missis cantata et lectis pro die obitus.** 1. In nostra dioecesi obitum inter et sepulturam ordinarie intercedunt tres vel quatuor dies: Licetne hisce diebus celebrare missas privatas de Requie, *in duplici*, iuxta novum Decretum « Aucto », ubi dicitur: « missas privatas de Requie, praesente, *insepulto* etc. fieri posse die vel pro die obitus aut depositionis; et iuxta de Herdt I pag. 60 et Cavalieri ibidem citatum, « per diem obitus seu depositionis intelligitur *totum spatium* ab instante mortis usque ad sepulturam »?

Resp. Principium, quod admittit diem obitus et diem

depositionis pro uno eodemque haberi, certum est, et non discutiendum. Adeo ut pro die, in quo Missae, cantata et lectae, in duplici permittuntur, considerari debeat et possit totum illud spatium, quod comprehendit obitum et sepulturam. Hoc secundum ius antiquum, licet in praesenti S. R. C. spatium istud pro sua sapientia, seu ob tristitiam temporum, seu in defunctorum gratiam ampliare necessarium censuerit. At sepultura sequi potest ipsam mortem plus vel minus remote. Ex. gratia, defunctus, quibusdam datis causis, sepeliri potest post aliquas horas, a morte, seu eodem die, quo obiit: alius sepeliri potest sequenti die, et alius etiam iustis de causis post biduum etc. Spatium istud, plus minusve prolixum, eiusmodi ne est, ut considerari possit ac debeat tamquam dies obitus, Missasque praedictas non excludat? Certo certius responsum damus; quia cadaver est insepultum per totum dictum temporis spatium, et aliunde comprobatur principium superius indicatum, quod discussioni non subiacet. In casu autem proposito exponitur, spatium istud comprehendere tres quatuorve dies; quia defunctus sepulturae, nonnisi post triduum vel quatriduum mandatur. At quid hoc interest? Nonne eiusmodi perdurante temporis spatio cadaver adhuc est super terram, seu insepultum? Nonne principium praedictum adhuc comprobatur? Nonne servari adhuc potest, consequenter et debet Ritualis Rubrica, ex qua retinendum ut Missa, *quantum fieri potuit, praesente corpore defuncti, pro eo celebretur, antequam sepulturae tradatur?* Et si praesens, moraliter inquam, considerandum est cadaver, quamvis a biduo vel etiam triduo sepultum, quare non considerabitur praesens in casu, dum cadaver inhumatum adhuc habetur? Itaque quantum videmus, affirmative respondendum esse iudicamus ad propositum dubium: adeo ut Missae infra dictum temporis

spatium, esto trium aut quatuor dierum, quod ab obitu ad tumulationem intercedit, permissae iudicandae sint iuxta Rubricas et Decreta.

At probe notatum volumus, Missas praefatas in praedicto spatio permissas, non in singulis diebus, infra eiusmodi tempus inclusis posse dici, uti inferre quis posset ex dicendi modo cl. Consulentis, sed semel tantum, seu in uno ex praefatis diebus. Hic est sensus, sicut antiquorum Decretorum, ita et Decreti **Aucto :** adeo ut perperam indubie ageret, et contra legem, qui pro duobus aut pluribus diebus praefatas Missas iteraret. Decretum namque hoc unum tantummodo intellexit, videlicet tempus extendere, in quo fieri possit, seu Missa una cum cantu, quae ab antiquo permissa iam erat, seu plures Missae privatae, quae prius erant vetitae, haud obstante ritu duplici occurrente. Nihilominus, tam illa quam istae in uno tantum ex dictis diebus, et non in pluribus permissae sunt. Caveat ergo cl. Consulens, caveant omnes, ne ab re Decretum intelligentes, Missas praefatas iterent diebus vetitis. Namque, in uno ex his diebus celebratis Missis, reliqui dies easdem prohibent, etsi intra pluries dictum temporis spatium contineantur.

2. An, ut *hoc* liceat, necessarium est, quod etiam *hisce diebus* missa cantata fiat iuxta Responsum S. R. C. 12 Ian. 1897 ? Nonne sufficiens quod post aliquos dies occasione exequiarum missa cantatur ?

Resp. Ex expositis in prima responsione facile infertur responsum ad hoc alterum dubium. Si enim in uno tantum ex praefatis diebus licent Missae, tam nempe cantata quam lectae, manifesto sequitur non esse permissum, ut in uno celebretur cantata, in altero dicantur lectae ; sed et cantatam et lectas in uno eodemque die esse dicendas : secus contra legem fieret. Sane, lex est notissima

de Missis generaliter vetitis in duplicibus, et hanc pro uno tantum die voluit Ecclesia relaxare in defunctorum gratiam. Si quis ergo Missas lectas a cantata ita divideret, ut illas hodie, hanc cras faceret, bis relaxaret legem contra manifestam legislatoris voluntatem, quod profecto non licet. In uno igitur die tantum, tam cantata quam privatae fiant Missae, in reliquis servetur lex de Missis de requie in duplici non celebrandis.

3. Pro liceitate Missarum privatarum de Requiem requiritur iuxta Resp. S. R. C. 12 Ian. 1897 : « Si agitur de ecclesiis et oratoriis publicis fieri debet etiam funus cum missa exequiali ». Quid intelligitur hic per funus cum missa exequiali ? Si v. gr. quis moritur, in sua parochia exequiae celebrantur, ibidemque ergo licitae sunt missae privatae de Requiem ; sed etiam saepe in *aliis* parochiis familia curat exequias vel missas cantatas de Requiem celebrari — an iam in *his ultimis parochiis etiam* licitae sunt missae privatae de Requiem iuxta decretum « Aucto » ?

Resp. Verba illa « Si agitur etc. » in citato Decreto ad hoc fuere posita, ut indicetur, Missam vel Missas privatas ex privilegio permissas in Oratoriis domesticis aliquarum domorum, praesente moraliter cadavere, fieri posse sine cantata, quippe quae in illis prohibita: dum e contra eaedem non licebunt in Ecclesiis aut Oratoriis publicis, nisi Missa quoque cum cantu locum habeat. Haec autem in Decreto *exequialis* nuncupatur, hoc est Missa, quae haberi solet praesente, sive physice sive moraliter, cadavere : haec est quae Missa *exequialis* dicitur. Hinc patet, hanc Missam non posse fieri, nisi in una tantum Ecclesia aut Oratorio publico ; quia cadaver nunquam in plures Ecclesias deferendum est, sed in unam tantum ; et in hac solum, non in aliis, Missa in duplicibus permittitur. Haec

quoque ratio est, propter quam Decretum nominat *funus cum Missa exequiali*. Vult nempe lex, ut Missae privatae in illa tantum Ecclesia aut Oratorio dici valeant, in quo cadaver defertur, et in quo tota, quaecumque sit, maior vel minor vel exigua, pompa funebris agenda est. Facile ex eo inferes, si cadaver in unam defertur Ecclesiam, ubi celebrantur exequiae, quae praecipue Missarum solemnia comprehendunt, non licere in aliis Ecclesiis, sint parochiales vel non, parum interest, easdem Missas facere, sit cantata, sint lectae. Hinc patet ad hoc Dubium tertium certa responsio.

4. Dicunt Ephemerides : hae missae privatae licitae sunt *ante* vel *post* missam exequialem vel durante missa exequiali : quousque to *ante* et *post* extendi potest ?

Resp. **Ante** et **post** extenditur ad totum mane, in quo Missas licet celebrare, illius tamen solius diei, in quo funus agitur, et non aliorum. Nec ratio innuenda, cum luce meridiana clarius pateat ex dictis.

5. Missae diei 3, 7, 30, privilegia habent anniversarii stricte dicti, saltem si in *cantu* sint. Sed num hoc privilegium habent tantum in ecclesia, ubi exequiae celebratae sunt, vel in quibusvis ecclesiis et parochiis ?

Resp. Paroecia defuncti ius habet, ratione sepulturae, celebrandi exequias pro illo : adeo ut, si alibi defunctus illas peragendas esse voluerit, quia alibi sepeliendus, vel parentes id iubeant, satis est ex iure canonico notum, Parochum defuncti ius acquirere quartae funerariae percipiendae. Hoc nihilominus accidit pro exequiis diei obitus, et non comprobatur pro aliis privilegiatis diebus, III, VII, XXX et anniversaria. Sicut enim de sepultura ius verba facit, ita de funeribus, quae aliis diebus fieri possunt, plane silet. Hinc sequitur, parentes vel amicos in plena esse libertate his diebus, praeter obitum, has exequias celebrandi

in quacumque Ecclesia. Patet ergo responsum ad praesens Dubium videlicet: Missa cantata pro diebus III, VII, XXX et anniversaria, sicut et officium celebrari in quibusvis Ecclesiis et paroeciis potest, extra propriam defuncti.

Nota. Ultimi Dubii solutionem omittimus, quod, ni fallimur, solutum alibi credimus (*V. Eph. Lit. 1898, pag. 304, III, Lit. a).*

III. *Ex Missionibus exteris*. 1. Ad quamnam SS.mae Trinitatis personam dirigatur Postcommunio missae in festo SS.mi Nominis Iesu?

Dubii seu animadversionis ratio inde oritur, quod ipsi Deo Patri Redemptionis opus attribuatur, ad minus, praeter consuetum eloquendi modum. Sic praefata exorditur Postcommunio: « Omnipotens aeterne Deus, qui creasti *et redemisti* nos.... » Et postea petitur ut idem Omnipotens Deus sacrificium dignetur suscipere, quod fuit oblatum in honorem Nominis sui Filii, D.ni nostri Iesu Christi.

Si ergo Postcommunio illa, prout integra sonat, Deum Patrem evidenter respiciat, undenam introductio verbi, de quo supra, tribuentis adeo aperte munus et fructus Redemptionis ipsi Deo Patri? Quid saltem mirum, ni fallor, in praefata Postcommunione redolet.

Resp. Manifeste Oratio ad Patrem dirigitur, quem indubie significant verba « Omnipotens aeterne Deus ». Deus enim Pater est principium, quod nemo fecit, aut creavit, aut genuit: a Patre Filius, qui est ab eo solo, non factus aut creatus, sed genitus: sicut et Spiritus Sanctus a Patre et Filio, qui tamen nec creatus est, nec genitus, sed procedens. Porro, certum ex fide est, optime posse praedicari de Patre, eum redemisse nos, utique per Filium, sicut et sanctificasse nos per Spiritum Sanctum. Hac autem de causa iure docet Fides, Redemptionem nostram per totam Sanctam Trinitatem fuisse operatam: quatenus Pater

misit Filium, Filius incarnatus est, et de Spiritu Sancto conceptus est. Quare ergo nequit Oratio ad Patrem dirigi, eique in exordio Orationis dici, Ipsum creasse nos atque etiam redemisse ? Cum nihilominus Filius sit, qui pro nobis incarnatus est, sancta Ecclesia Patrem adprecatur, ut sacrificium dignetur suscipere, quod fuit oblatum *in honorem nominis* eiusdem *Filii sui*. Namque sacrificium, quod est Filii, Patri iure offertur, eumque honorat ; sed honorat et Filium, qui sacrificium est, nomenque suum, cuius festum agitur in casu. Hoc igitur Sacrificium salutaris hostiae, Ecclesia offert maiestati Patris, quod nomini eiusdem Filii honori est, et ad hunc finem offert. Nil ergo mirum, si in praefata Oratione redemptio tribuatur Patri, et tamen Verbum, quod incarnatus est, seu salutarem hostiam, quae Ipsemet est, eidem Patri dicatur offerri in honorem nominis eiusdem Verbi.

2. Ad quem etiam dirigatur Secreta Missae, in festo S. Camilli de Lellis ? Est equidem ordinata « per D.num nostrum Iesum Christum » ; ad quamnam vero Personam? silet contextus. Qua ergo de causa reticitum fuit nomen Dei Patris, contra consuetam praxim ? an ex mera oblivione ? an ex incerta quadam alia ratione ?

Resp. Non credimus profecto, Ecclesiam aliquam obligatione obstringi ad personam explicite nominandam, ad quam Oratio in Sacra Liturgia dirigitur. Sine fine sunt Orationes, in quibus Pater haud nominatur, qui tamen ex contextu abunde dignoscitur. Aliunde nec innuenda veritas fidei, Deum esse Patrem, Deum Filium, uti Deum Spiritum Sanctum. Si ergo exoratur Deus per Filium, iam luce meridiana clarescit, Orationem ad Patrem dirigi. Consequenter neque in casu, ut silentium nominis Patris explicetur, recurratur oportet ad exceptionem contra consuetam praxim, neque ad oblivionem, neque ad alias in-

certas rationes. Non ad exceptionem, quia exceptio non est, uti in quamplurimis Orationibus Liturgicis videre est. Non ad oblivionem, quae dari quidem posset; sed non admittenda, nisi ex mera necessitate, quando defectus manifestus est. Non denique ad rationes incertas, quae nulla necessitas urget, ut admittantur.

IV. *E Laude Pompeia.* **De Patrono in Oratione** *A cunctis* **nominando.** Pluribus decretis constat (*Eph. IX p. 174*) in Orat. *A cunctis* quando Titularis Eccl. non esset nominandus licere exprimere nomen Patroni loci. At fere omnes Paroec. h. Dioec. Patronum stricte dictum non habent, sed Patronus Dioeces. censetur Patronus etiam proprius singularium istarum paroec. An in dictis eccl. in quibus nomen Titularis non est dicendum in dicta Orat. exprimere liceat nomen Patroni Dioec. ut patronus loci?

Resp. Nominandum esse in Oratione *A cunctis* Ecclesiae Titulum nullus ex Ecclesiae viris nescit. Si vero Titulus nominari non possit ex notis causis, tunc Decreta permittunt nominare Patronum loci. το *loci* significat civitatem, vel oppidum etc. in qua est Ecclesia, quae talem Patronum recolit, et hic debet esse praecipuus. Quid autem si locus Patronum hunc non haberet? Reponendum, saltem adesse semper Patronum civitatis Episcopalis, qui, uti patet evadit totius quodammodo Dioecesis Patronus. Nunc autem certum est Patronum Dioecesis locum accipere Patroni loci, si hic deficiat. Id constat praecipue ex recentioribus Decretis, quae cum nominant Patronum loci addunt etiam, *et in huius defectu, Patroni Dioeceseos.* Ergo, deficiente Patrono loci, Dioeceseos Patronus sibi vindicat illius iura: adeo ut sicut licet in Missa addere, sub quibusdam limitibus, nomen Patroni loci, ita quoque licebit addere, illo deficiente, nomen Patroni Dioeceseos.

V. *E Dertona.* **De sacrorum in Missa solemni Ministro-**

rum sessione eodem in scamno Celebrantis. Ministris sacris in solemniori Missa licet ne sedere aequaliter eodem in scamno Celebrantis, an potius in humilioribus subselliis ?

Resp. Ministros credimus in Missa solemni sedere eodem in scamno debere cum Celebrante, non autem in humilioribus subselliis. Rubricae namque Missalis simul semper supponunt, cum fieri quidem potest, ministros cum Celebrante, quamvis huic semper primas tribuant. Ita super altari, ita in Orationibus, in eundo, in redeundo etc. Quod si aliquando in inferiori gradu stant ministri, uti in Orationibus accidit, et quandoque a Praefatione ad Communionem, id unice accidit ratione ritus, unum post alium esse debere praescribentis, non vero praeminentiae. Quare ergo idem accidere non deberet, cum in scamno sedent ? Sedere autem in loco separato est ritus proprius Missae Pontificalis Episcopi, sive ad faldistorium celebret, sive ad thronum. Nota autem, ipsis Protonotoriis Apostolicis Pontificalia Missarum agentibus, nonnisi idem concedi scamnum tapeto coopertum, sed **una cum ministris** (*Const. Pii Pp. IX, n. XV*). Scamnum itaque Celebranti Sacerdoti in Missa solemni, distinctum a scamno ministrorum, qui inferioris esset gradus, non credimus convenire. Hinc Caeremoniale Episcoporum (*Lib. I, cap. XII, n. 22*) sequenti modo se exprimit, de scamno Celebrantis et ministrorum ad Missam verba faciens : « Satis erit scamnum *oblongum*, coopertum aliquo tapete aut panno, aptari latere Epistolae, in quo sedeat Celebrans cum Diacono et Subdiacono ». Quid per verbum *oblongum* significatur, nisi idem scamnum, in quo Celebrans sedere valeat simulque ministri ? Nonne Rubrica indicasset, si voluisset inter Celebrantem et Ministros aliquam distinctionem permittere ? Eapropter Gardellinius scribit, hac praecise de re tractans in Instructione Clementina : « Coercenda hinc esset, Praesidum auctoritate,

illorum licentia, qui in aliquibus Ecclesiis adhibere praesumunt sedem cameralem pro Celebrante cum scabellis pro Ministris (§ 25, *n.* 3). » Equidem interpretari cl. auctorem posses, quod improbare velit sedem cameralem ; sed iure arbitramur, legi Caeremonialis innixi, ipsammet distinctionem redarguere voluisse inter sedem Celebrantis sedemque Ministrorum, cum Caeremoniale exigat unum tantum oblongumque scamnum. Hinc ad propositum dubium non possumus, quin affirmative ad primum , ad alterum negative respondeamus iuxta Rubricas.

Notae. 1. Epistolarum liber a Subdiacono , et Evangeliorum ab eodem Subdiacono tenendus est propriis manibus, non autem super legile ponendus iuxta Rubricas Missalis et Caeremonialis Episcoporum , nisi in ambone Epistola et Evangelium canenda forent, quod antiquitati respondet.

2. Ad Introitum in Missa solemni Celebrans stare debet in suppedaneo, Diaconus ad eius dexteram in primo gradu sub suppedaneo, Subdiaconus ad dexteram Diaconi in plano, vel in gradu inferiori. Ita universi doctores Rubricas exponentes, et nullam facientes distinctionem inter Canonicos et non Canonicos. Celebrans enim est primus , et Ministri omnes illo inferiores : quod sive in Canonicis comprobatur, sive in aliis.

3. Diaconus, si sit Canonicus Ecclesiae Cathedralis, ad benedictionem pro canendo Evangelio accipiendam, non stat genibus flexis, sed inclinatus ; manum tamen Celebrantis osculari tenetur iuxta Rubricas et Decreta, a quibus observandis, etiam in casu, non eximuntur Canonici.

4. Quod pertinet ad ordinem distribuendae pacis per Subdiaconum, omnes doctores docent eam esse primo per Subdiaconum dandam dignioribus , postea reliquis minus dignis de choro. Ita ex Caeremoniali Episcoporum *(Lib. I,*

Cap. 24, n. 11). Si alicubi nihilominus aliter fieri solet, res peculiariter examinanda foret cum omnibus rerum et personarum adiunctis, non statim improbanda, cum idem Caeremoniale notet, quoad ordinem distribuendae pacis locorum consuetudinem esse servandam (*Loc. cit. n. 12*). Quod autem de pace dictum est, de thurificatione pariter intelligas, quia Caeremoniale eumdem ordinem in utroque casu tenendum docet.

5. Episcopus Ordinarius ius habet et onus curandi ut Rubricae serventur, earumque observantiam imponere potest suis quibuscumque clericis. Sed si agatur de consuetudinibus longaevis, quae aut nihil aut vix a lege dissonant, caute ipsi procedendum, ne auctoritatem suam imminuendi periculo se exponat.

VI. *E Dioecesi Briocensi.* **De translatione festi Sacratissimi Cordis Iesu.** Iuxta Decretum *in Romana, 23 Iulii 1897*, Solemnitas SS. Cordis Iesu potest ab Episcopo transferri ad diem ab ipso designandam dummodo non sit festum vel dominica primae classis. Quaeritur: 1.° utrum extendatur istud privilegium ad dioecesim quae iam per indultum obtinuerat facultatem transferendi supradictam solemnitatem ad tertiam dominicam post Pentecosten? 2.° quatenus affirmative ad 1um, an semel pro semper eadem die mensis aut hebdomadis per totam dioecesim sit determinanda, quae mutari nequeat amplius, nisi iuxta communes translationis regulas; an vero liceat Episcopo quotannis diversam pro diversis ecclesiis diem designare, prout ad fovendam pietatem expedire iudicaverit? 3.° et quatenus negative ad 2um, an possit saltem designare, pro monasterii vel collegii ecclesia, conclusionem exercitiorum spiritualium annuorum, quae quidem eadem mensis aut hebdomadae die regulariter occurrit, nonnunquam tamen ob causas Liturgiae extraneas aliquatenus anticipatur vel differtur.

Resp. 1. Ratio dubitandi quod primam petitionem attinet, esse potest, quia eo ipso quod aliqua dioecesis obtinet privilegium transferendi aliquod festum, etsi quoad solam solemnitatem, ad aliam diem, statim privilegium velut in legem transit, eique renuntiare amplius non licet: ita communiter auctores Decretis freti. Unde sequi videtur privilegium posterius, quod est commune, afficere non posse seu non respicere illos, qui, eadem de re, lege obstricti sunt. Sed quantum videmus nos, aliter ratiocinari licet. Nam lex aliqua obligat quoadusque non relaxetur, sed lege relaxata, omnes illi qui plus minusve ligabantur, amplius ad illam non tenentur. Ergo Dioecesis in casu, etiam privilegio in legem converso, ad eam amplius non tenetur, quia eius ratio non amplius existit. Praeterea, Dioecesis, de qua agimus, privilegio translationis posito, in pari est conditione ac aliae Dioeceses, hoc solum cum discrimine, quod istae tenebantur agere solemnitatem eodem die, quo festum SS. Cordis agebant, seu feria VI post Octavam Corporis Christi, illa vero in Dominica tertia post Pentecosten. Atqui pro Dioecesibus in genere lex ista desiit; ergo et pro nostra Dioecesi: secus dicendum foret, privilegium converti posse in damnum, non in iuvamen privilegiati, quod est contra intentionem concedentis. Ergo quoad 1um Dubium respondemus affirmative.

Resp. 2. Privilegium translationis datum est in favorem populi fidelis; ergo intentio dantis ea est, ut populus huiusce solemnitatis, eiusque privilegiorum possit particeps fieri. Atqui, si semper in eamdem diem, semel pro semper designatam, transferretur, contrarium aliquoties facile eveniret; ergo eiusmodi non fuit legislatoris voluntas. Insuper quando S. R. C. translationem solemnitatis indulget, determinare quoque de more solet diem, in qua celebranda est, et a qua recedere non licet. Verum in casu dictam

diem determinare noluit, ea praecise ratione, ut libertatem Episcopis locorum relinqueret illam determinandi, prouti melius utiliusque iudicarent. Atqui si semel tantum pro semper eam designare tantum possent, scopum nonnisi imperfecte attingerent, cum ceterum ipsamet S. C. designare potuisset. Ergo dicendum est, non semel pro semper Episcopos praefatam diem posse statuere, sed toties quoties, seu in unoquoque anno illam, quae opportunior videtur.

Resp. 3. Finis privilegii, non fuit sola utilitas alicuius Collegii vel Monasterii; sed totius populi clerique. Diem ergo, de qua in tertio dubio, posse ab Episcopo seligi, non dubitamus, cum in Decreto amplissima relinquatur ipsi libertas; sed eidem quoque attendenda utilitas reliquorum fidelium, ut omnes, quantum vires suppetunt, e tanto privilegio uberes percipiant fructus.

BREVIORA RESPONSA

I. *Pro Pekino.* Dies centenarius, ad orandum peculiariter pro defuncto aliquo, uti fit diebus III, VII, XXX, et anniversario ex universali et approbata consuetudine, non videtur per se censura dignus, immemorabili illum cohonestante consuetudine. Dies enim centenarius antiquitus sacer reputabatur, uti dies, quos nos recolimus ad dictum finem, sicuti videre est apud Durandum (Lib. VII, Cap. XXXV, n. 13), et ipsum quoque notat Rituale Romanum Cardinalis S. Severinae. Praefatum tamen diem dicere privilegiatum sicut III, VII, XXX, et anniversarium, non audemus; quia inter dies, quos peculiariter re-

colebat antiquitas, qui plures erant, hos tantum quatuor Ecclesia Romana selegit, privilegiisque ditavit. Ergo centenarius dies privilegiatus dici nequit, saltem nisi S. R. Cong.nis placitum accedat.

II. *Pro Cauria.* Oratio post Officium in choro *per se* non est praeceptiva, sicuti neque extra chorum. Nihilominus arbitramur, maxime consuetudine attenta, eam omitti non posse, quia eiusmodi consuetudo laudabilis est, immemorabilis et omnino probata, imo commendata a Summis Pontificibus, qui et singulari indulgentia illam ditarunt: adeo ut quamdam obligationem inducat. Quod reliquum pertinet Dubii videas Ephem. Liturg. 1892, pag. 225, III.

III. *Pro eodem loco.* Rubrica pro incensatione Libri Evangeliorum ad solemnem Missam dicit tantum: «... a Diacono ter incensatur (*Rit. cel. Tit. VI, n. 5*): » quod communiter de triplici ductu simplici interpretantur periti et usus Ecclesiarum. Evangelium autem canendum est a cornu Evangelii *contra altare versus populum,* cum id Rubricae praescribant. Hoc autem intelligitur ita, ut Diaconus se collocet in plano, a latere Evangelii extra gradus altaris, versis renibus ad altare, atque ita faciem vertit ad chorum in parte Evangelii stantem, et etiam versus ipsum populum. Haec omnium Ecclesiarum praxis, Romanis cunctis exemplum dantibus.

IV. *Pro Londino.* Solemnitas Missae parochialis ad quatuor accedendas candelas, non est necesse ut sit maxima, sed sufficit ut sit relativa, seu comparative ad alias Missas non parochiales, et specialis. Hoc autem accidit, ex nostro videndi modo, in singulis Dominicis et festis, in quibus vel populi communio habetur, vel concio, vel peculiaris campanarum sonitus pro convocandis fidelibus etc. Haec enim est tunc quasi-conventualis, et ut solemnis a fidelibus consideratur, et revera est. Hoc quod pertinet

ad quatuor candelas ; sed aliter dicendum est quod preces spectat in fine illius praescriptas. Si enim eiusmodi Missa non sit vere conventualis, aut cum cantu, dictas preces omittere non licet. Quoad candelarum namque numerum S. R. C. ita legem est interpretata: sed quoad preces praescriptas talem non dedit hucusque interpretationem, imo oppositum sentit. Ergo.

V. *Pro Neapoli.* Cum Celebrans in Missa solemni post Confessionem, sicut et in Vesperis ad *Magnificat*, ascendit Altare cum suis Ministris, et illud osculatur, non debent eodem tempore Diaconus et Subdiaconus, uti Pluvialistae in Vesperis, genuflectere in suppedaneo. Ratio est quia Rubricae de ea genuflexione silent. Ceterum ulterius patebit, primum saltem, in novae Decretorum Collectionis Volumine III. Sed neque ex eadem ratione tenentur in Missa solemni defunctorum ; quia licet tunc de medio Altaris procedunt prima vice in cornu Epistolae, nihilominus per medium non transeunt.

VI. *Pro cod. loco.* In Missa solemni, post Consecrationem, an, cum Ceroferarii redire debent in Sacristiam, antequam recedant debeant utrumque genu flectere Sacramento, omissis reverentiis Choro; an simplicem in casu facere debeant genuflexionem, et etiam consuetas reverentias Choro. Vide Ephem. Liturg. 1888, pag. 588 circa medium.

VII. *Pro cod. loco.* Cum Chorus duobus constet ordinibus, quorum alter est Sacerdotum, alter Clericorum, Diaconus in Missa solemni, thurificato primo ordine, incipiendo a latere Evangelii, deinde ad latus Epistolae, non convenit, ut redeat in cornu Evangelii, ad thurificationem ab ea parte incipiendam secundi ordinis Chori; sed prosequi debet in ipsa parte Epistolae thurificare secundum ordinem, postea vero thurificare eumdem ordinem in

parte Evangelii. Quia ratio dignitatis, cum non agatur de Canonicis, nec de iis qui illos repraesentant, ut in casu, sed tantum de clericis, considerari non potest. Idem dicendum de Subdiacono in deferenda pace.

VIII. *Pro eod. loco.* In Vesperis solemnibus, quando Celebrans, factis debitis reverentiis, procedit ad scamnum pro eo paratum in cornu Epistolae, Presbyteri pluvialibus parati debent illum comitari, et stare ante ipsum usque ad intonationem primae Antiphonae, ut aperte innuit Caeremoniale Episc. : non vero statim secedere ad relativa scamna ; et post intonatam a Celebrante Antiphonam, tunc pergunt in medium altaris ad intonandum psalmum, postea ad loca sua.

IX. *Pro eod. loco.* Servari optime potest consuetudo, iuxta quam in Vesperis solemnibus duo Presbyteri pluvialibus induti, qui simul praeintonant Antiphonas ab utraque parte Chori, etiam Psalmos intonant in medio Chori ante Altare ; et dispositio Caeremonialis Episc., praescribentis ut duo cantores cottis induti intonent Psalmos in medio Chori, supponit minorem in Vesperis solemnitatem.

X. *Pro eod. loco.* In eisdem Vesperis, thurificato Celebrante a primo Presbytero assistente pluviali parato, potest indubie idem Assistens caeteros omnes de Choro thurificare, sicut Diaconus facit in Missa : ita in omnibus etiam observantioribus Ecclesiis Urbis. Dispositio autem caeremonialis Episcoporum, vi cuius omnes de Choro, tam Sacerdotes, quam Clerici, thurificantur a thuriferario, vel ab ultimo ex Assistentibus paratis, mica salis accipienda est. Pluvialistae autem thurificari debent ab eo, qui incensat Canonicos, et post hos, ante reliquos de choro, non vero post omnes de Choro, sicut Subdiaconus in Missa.

XI. *Pro eod. loco.* Cum Matutinum solemniter cantatur, praesertim in nocte Nativitatis Domini, duo canto-

res minus conformiter agunt Caeremoniali Episcoporum, si una cum Celebrante induunt pluvialia ab initio, ut sic parati praecintonent Antiphonas ab utraque parte Chori, non secus ac in Vesperis, atque intonent Psalmos in medio Chori. Quia dictus Codex, seu Capite V Lib. II de Matutino in genere, seu Cap. XIV de Matutino solemniter celebrando in nocte Nativitatis, id non supponit. Ceterum consuetudo contraria, non tam contra legem, quae id non vetat, quam praeter ipsam esse videtur, ut proinde sustineri posse videatur.

XII. *Pro Senogallia.* Loco citato agitur de concursu duarum octavarum inter se, non de concursu diei octavae cum duplici minori; ergo non sequitur consectarium, secundum quod Vesperae diei octavae cuiuscumque Tituli integras sibi vindicant Vesperas contra duplicem minorem.

XIII. *Pro eod. loco.* Rubrica *ad Matutinum in Dominica infra octavam Naticitatis* praecipua notat quae mutanda sunt, reliqua silet, uti ℣℣. et Capitulum : quae ceterum uti alia mutata ibi prostant. Convenimus tamen si, uti reliqua, indicata et haec fuissent, eam perfectiorem evasisse.

XIV. *Pro Urbe N.* 1. Sculpi effigiem Sacratissimi Cordis Iesu in hostiis consecrandis *per se* non est vetitum; imo optimum videri posset, cum Cor Sacratissimum Christi pars sit ipsius, in almo Sacramento iam contineatur, et apprime inservire valeat pietati fovendae. Sed usus universalis fert imaginem, in hostiis, Christi crucifixi, a quo usu consultius credimus non esse recedendum, cum cetero haec ipsa imago ceteris sit aptior etiam ad devotionem in cordibus excitandam.

2. Hostia minor, seu particula pro Hostia maiori, *per se* adhiberi posset pro expositione solemni, uti patet; sed grave oritur inconveniens, quod nempe velut abscondita maneret, et oculis fidelium fere invisibilis. Hinc, si data

necessitate, seu Hostia maiore deficiente, facienda sit Expositio solemnis, consultius foret plures adhibere hostias minores, alias aliis superponendo atque arte quadam coniungendo, ita saltem ut, quantum fieri possit, a populo fideli, qui pluralitatem discernere non potest, videri Sacramentum possit.

3. Quaestio de colore stolae, in communione extra Missam, eadem est ac alia de colore conopei super tabernaculo. At sicut color conopei albus esse potest, qui proprius est Sacramenti, ita color stolae pro communione esse quoque albus potest eadem de causa. Rituale, in primo casu maxime, stat pro colore diei, sed ratione Sacramenti permittitur, vi Decretorum, etiam albus in utroque casu. Id melius ex III Decretorum Volumine patebit.

4. In Expositione privata (hoc est cum pyxide), quam sequitur benedictio populi, nulla lege praescribitur incensatio, quae praescribitur nihilominus pro Expositione solemni, seu cum Ostensorio.

XV. *Pro Barcinone.* Missa solemnis, quae in Nativitate Domini Sacerdoti canenda est, respondere debet certe tempori praescripto, ea praecise de causa quia solemnis. Rubrica praecipit ut prima canatur media nocte, secunda ad auroram, tertia in die. Dato ergo casu, ut quis duas legat et unam cantet, tempus praefatum peculiariter servandum erit in solemni. Quia cleri praesentia, vel etiam solius populi et cantus pompa dant huic Missae praelationem super alias: ut si pro omnibus tempus praescriptum servari nequeat, saltem in hac servetur. Itaque si prima canitur, quaestio cessat: si ad auroram, Missa haec ipsi aurorae tempori, circumcirciter intelligas, respondebit, quamvis antea primam et tertiam dicere potuerit, saltem ex privilegio. Si tertiam denique canet, diei respondebit, quamvis alias duas, seu primam et alteram dicere possit post illam.

XVI. *Pro Hollandia.* Directoria, seu Calendaria, quae Rubricis Generalibus postremo emendatis innixa, ponunt in die octava S. Stephani: *Vesp. de seq. (scilicet S. Ioannis) com. praec. et Ss. Innocentium*, indubie errant; constat enim, Rubricas speciales festa eorumque octavas dirigentes, quae per octavam Nativitatis Christi celebrantur, non fuisse mutatas. Idque, seu quia dicta festa singulariter ordinantur, et communes concurrentiae leges non sequuntur, sive etiam in gratiam antiquitatis.

XVII. *Pro Sinis.* Arbitramur diem obitus extendi non posse ad diem 15. vel 20. in quo Christiani sinenses agere solent funera pro defunctis. Consequenter diebus dictis tam remotis ab obitu non credimus licite posse fieri Missas cantatam et lectas, iuxta Decretum **Aucto.** At quare non instruuntur fideles, ne defuncti animae priventur suffragiis, quae pia mater Ecclesia adeo sollicita est, ut, quantum fieri possit, comitentur defunctum decedentem?

XVIII. *Pro eodem loco.* Rituale Romanum cum sua Appendice, quod typis de Propaganda Fide vulgatum fuit anno 1870, certe approbatum est; ergo benedictionum formulas, quae in eo prostant, licite adhiberi posse credimus. Consultius tamen erit, ut Missionarii Ritualis Romani typicam Editionem sibi comparent, eaque utantur.

SOLUTIO QUAESTIONIS

pro mense Aprili 1899 propositae. (1).

PROPOSITIO.

Consuetudo viget in quibusdam Ecclesiis, ut die 2 Nov., cantata post defunctorum officium Missa, plures impartiantur Absolutiones. In his autem alii Responsorium *Libera me Domine*

(1) Alter, qui huiusce quaestionis dedit solutionem, fuit cl. A Fourneret, quem lectores satis abunde norunt. Et ipse autem in eamdem venit sententiam, quam solidis etiam rationibus de more communivit.

in tot partes dividunt, quot sunt Absolutiones impartiendae: alii integrum illud repetunt in singulis Absolutionibus : alii tandem canunt in primis aliqua ex illis Responsoriis, quae habentur post lectiones officii defunctorum, in ultima vero Absolutione, quae pro omnibus defunctis est, canunt Responsorium *Libera*. Quaeritur : 1. Quid generatim de dictis pluribus Absolutionibus tali die ? 2. Quid de ultimo Responsorio in plures partes diviso et de aliis hac illac sumptis ?

SOLUTIO.

« Absolvere animas defunctorum nihil aliud est, ait Catalanus, quam orationes et quasvis alias preces pro defunctis dicere, thurificationes quoque, aspersiones aliasque id genus caeremonias peragere, circa corpora Defunctorum (*ad Pontif. Tit. 21 pars III.*) ». Unde autem huiusmodi precibus nomen *absolutio* venerit, auctores certant. Illas ita fuisse denominatas, quia absoluta Missa fiunt, contendit Tetamus ; sed probabilior mihi videtur sententia, quam tradit Gavantus, nempe absolutionem nomen suum accepisse ab oratione *Absolve*, qua generatim concluditur.

Plures modos absolutionem peragendi nobis exhibent liturgici libri ; in omnibus tamen una eademque substantialis forma reperitur. Post cantum alicuius Responsorii vel alicuius Psalmi, Celebrans, triplici invocatione *Kyrie eleison*, *Christe eleison*, *Kyrie eleison* praemissa, cadaver vel tumulum adspergit thuriticatque, Orationem Dominicam interim recitans, qua finita, paucos versus et unam vel plures Orationes adiungit, Choro respondente.

Absolutio plerumque post finitam Missam peragitur, licet etiam dari possit, quin Missa praemittatur, ut patet ex Rituali Romano, in quo aperte traditur, absolutionem antequam cadaver ad sepulturam deferatur peragendam esse, etiam in casu, quo Missa celebrari non possit. Constat etiam ex S. R. C. decreto in *Urgellen.* (*11 Iun. 1884*), quo haud reprobatur usus absolutionem peragendi post Vesperas, aut Rosarii recitationem, festis tantum solemnioribus exceptis. Post Missas vero vivorum,

absolutionem peragere non licet (*S. R. C. Picena*, 4 Aug. 1708, et Cochinchinae 9 Jun. 1853 ad 1), etsi eam statuerint testatores (*Montis Regalis 20 Mart. 1869 ad X*). In primis exequiis quae in Metropolitanis et Cathedralibus Ecclesiis pro aliquo Summo Pontefice, S. R. E. Cardinali, Metropolitano, Episcopo proprio, Imperatore, Rege vel Duce Magno aut Domino loci celebrantur, quinque absolutiones fiunt, ut Pontificale tradit. Romae tamen nunc temporis pro solo Pontefice Summo quinque fiunt absolutiones, sed antiquitus et pro E.mis Purpuratis Patribus peragi solebant, ut patet ex Caeremoniali Sanctae Romanae Ecclesiae, ab Augustino Patritio Piccolominio, Senensi († 1496), conscripto, et a Christophoro Marcello Venetiis anno 1516 edito.

Antiquitus in exequiis Sacerdotum et Clericorum tres absolutiones consuevisse peragi scimus ex Sacerdotali Romano ad consuetudinem S. R. E. Venetiis anno 1597 edito. Nunc vero tam pro Sacerdotibus et Clericis quam pro Laicis unicam absolutionem peragendam esse aperte tradit Rituale. Cf. etiam Decretum in *Tuden* (*23 Maii 1846 ad 12*).

His praemissis, ad propositam quaestionem per partes solvendam devenimus. Imprimis tamen animadvertere praestat quod in casu proposito agitur de pluribus absolutionibus non super tumulum seu castrum doloris peragendas, quod vetitum esset, ut mox superius vidimus, sed super sepulturis pluribus. Casus est sequens : facta absolutione super tumulum, celebrans procedit ad absolutionem iterandam super aliqua ex sepulchris, quae per Ecclesiam existunt, v. g. super Sepulchrum Sacerdotum, alicuius Confraternitatis etc.

Quid igitur generatim de dictis pluribus absolutionibus ?

Hoc quaesitum iam sibi solvendum proposuerunt Tetamus et Cavalerius, qui tamen ultimus videtur consuetudinem, de qua in casu reprobare. « Die 2 Novembris, ait iste, non possunt licite fieri plures exequiae seu absolutiones in eadem Ecclesia : abutuntur profecto Rubricis Missalis, qui in eodem Templo eadem ipsa die exequias aut absolutiones iterant. (*Tom. V, Cap. 26, n. 14*) ». « Animadvertit Cavalerius, ait Tetamus, non posse die 2 Nov. licite fieri plures Exequias seu absolutiones in ea-

dem Ecclesia, abuti profecto Rubricis Missalis, qui eodem in Templo, eadem ipsa die Exequias aut absolutiones iterant. Quamquam non satis video, quid in hoc sit absurdi, quod peracta pro omnibus Fidelibus Defunctis in genere absolutione, fiat in particulari pro aliquibus ex propria petentium pietate, aut etiam institutione ; negari enim non potest, quod haec veluti expiatoria Commemoratio adhuc magis prodesse debeat singulis in particulari facta ; et licet ea sit praeter statutum Ecclesiae, cum nulla adsignari possit lex in contrarium, atque id certe passim usurpant Ecclesiae Venetae (*Ti. I, Lib. III, P. II.*) ».

Consuetudinem ergo praefatam, quam non admittere videtur Cavalieri, Tetamus admittit. Sed animadvertere licet, opinionem Cavalieri, si probe negotium examinabimus, ab ipsius Tetami sententia non esse discordem. Equidem suprarelata verba Cavalieri pronuntiavit : sed, ne ipse sibi apertissime contradicat, illa verba interpretari necesse est. Haec autem est interpretatio, quod nempe cl. auctor ibi loquatur quidem de pluribus absolutionibus, die 2. Nov. faciendis, sed pro uno defuncto. Et idcirco hanc interpretationem damus, quia loco citato agit auctor de Missis privatis defunctorum, post quas una tantum fieri potest absolutio, de qua obiter loquitur, et per accidens. Quod si certum et verum eius sentiendi modum noscere cupis, ad locum tibi recurrendum est, quo de dicta consuetudine, die II Nov. expresse tractat, ad Decretum II, dico, Tomi III, Cap. XVIII, num. IV, V et VI. Ibi autem scribit : « Mos est absolutionum plurium in tali die, quarum etsi triplex communiter laudetur numerus, non minus probatur uberior, et praesertim apud Regulares, qui Claustra, Coemeteria, Ecclesiam, aliaque loca circumire solent (*n. IV*) ». Docet autem postea seu in hoc numero, seu in sequentibus modum et ritus, qui in illis faciendis adhiberi debent, et de iis suo loco dicemus. Tetamo et Cavalieri addimus etiam Gavantum, qui eamdem pariter approbat consuetudinem; namque eam supponit, dicens : In absolutione solemni defunctorum, hac eadem die (2. *Nov.*), quia solent multi circuire sepulcra, illud observare debent etc. (*Pars IV. Tit. XIV, n. 19*) ».

Huic itaque sententiae libenter subscribimus. Scimus equi-

dem Rituale Romanum post unamquamque Missam, unam tantum absolutionem praescribere, scimus equidem legitimam non dari consuetudinem contra disciplinam, « quae sacros respicit Ritus, Caeremonias, Sacramenta », ut docet Benedictus XIV (*De Synodo dioeces.*), non dari scilicet legitimam consuetudinem contra Rubricas; sed, ut communiter tenent auctores, heic agitur solum de consuetudinibus, quae sunt *formaliter* contra Rubricas. Sed in casu nostro agitur de consuetudine utique perantiqua et immemorabili, de consuetudine profecto laudabili, de consuetudine insuper quae, non solum non est formaliter contra Rubricas, sed potius est praeter Rubricas, ut recte observavit Tetamus.

Quod consuetudo huiusmodi perantiqua sit et immemorabilis testem habemus cl. Tetamum, qui asserit illam tunc temporis viguisse in Venetis Provinciis ; et nunc eam ab immemorabili vigere scimus in quamplurimis Ecclesiis nostris. Quod sit in se laudabilis, nemo est qui non videat ; cum huiusmodi absolutiones, non in detrimentum cultus tendant, et prosint defunctis quatenus sunt (per se) impetratoriae, et Fidelium pietatem ergo animas in Purgatorio detentas excitent, et moveant.

Quod non sit formaliter contra Rubricas, sed potius sit praeter Rubricas, deducitur ex eo quod nec Missale, nec Caeremoniale, nec Rituale, nec Pontificale prohibent plures absolutiones eodem die in eadem Ecclesia peragi, aut absolutiones super ipsa sepulchra peragi. Ritus absolutionis peragendae super defunctorum sepulchra est antiquus, et fuse describitur in Sacerdotali superius citato, sub tit. *Ordo visitandi defunctorum sepulchra* (1).

Praeterea, licet in libris liturgicis, quibus nunc utimur, nullum fiat verbum de pluribus absolutionibus, uti in casu, in Pontificali tamen ritum descriptum habemus, qui cum consuetudine, de qua agimus, similitudinem quamdam praesefert. Cum Episcopus visitat parochias, duas Defunctorum absolutiones peragit, unam iuxta altare pro animabus Episcoporum Defunctorum, (Episcopi enim sub choro sepeliebantur) alteram in coemeterio.

(1) In huiusmodi absolutione Sacerdos pro lubitu utebatur pluviali nigro vel viridi: quod antiquiorem disciplinam revelat, quae distinctionem praecisam colorum, uti impraesenti, nondum possidebat.

et si illud longe distaret, in media Ecclesia pro animabus Sacerdotum, parochianorum et omnium fidelium, qui tam in coemeterio quam ubique in Christo quiescunt. Ex ritu Parochia visitandi patet haud esse ab Ecclesiae Spiritu alienum, ut in eadem Ecclesia eodem die plures peragantur absolutiones.

II. Quid de ultimo Responsorio in plures partes diviso, et de aliis hac illac sumptis.

Licet ex Missali et Rituali in peragenda absolutione canendum sit Resp. *Libera*, cum tamen his in libris verbum fiat de casu quo unica fit absolutio, non videtur reprobandus usus alia Responsoria ex officio desumpta canendi quando plures peraguntur absolutiones, ut in casu nostro; et ita observatum videmus in Basilica Vaticana, ubi die II Novembris, peracta super tumulum absolutione, clerus processionaliter procedit ad coemeteria, quae sub sacrario existunt, ibique duae aliae dantur absolutiones, unam nempe in Coemeterio Canonicorum, alteram in coemeterio Beneficiatorum. Ad absolutionem super tumulum canitur Resp. *Libera*, ad absolutionem in Coemeterio Canonicorum Resp. *Qui Lazarum*, ad absolutionem in Coemeterio Beneficiatorum Resp. *Domine quando veneris*. — Antiquitus aliquibus saltem in locis processio in die II Novembris ducebatur ad coemeterium, ubi decem fiebant stationes, decemque peragebantur absolutiones, et totidem cantabantur Responsoria, quorum novem ex Matutino desumebantur et decimum erat Resp. *Libera*.

Nec obiici potest Responsio ad dubium XIV in Decreto in *Tuden.* quo reprobatur usus canendi in absolutione ad Tumulum die II Novembris aliud Responsorium ex officio desumptum, praeter Responsorium *Libera*. Casus enim noster a casu S. Congregationi proposito toto caelo distat, etenim in decreto in *Tuden.* reprobatur usus canendi duo Responsoria pro unius absolutione, in casu vero nostro agitur de uno Responsorio pro unaquaque absolutione.

Praeterea casui nostro favet Pontificale Romanum, quod in describendo ritu quinque absolutionum, quinque iubet Responsoria esse cantanda, quae diversa sunt. Hinc scribit Cavalieri cum Gavanto, ultimam absolutionem fieri debere cum Re-

sponsorio *Libera*, et Oratione *Absolve*: *haec Absolutio ultima ceteras obligat*. Addit autem: « Ad alias absolutiones cantentur et distribuantur Responsoria Nocturnorum ex officio mortuorum iuxta numerum absolutionum, illis desumptis, quae videntur magis apta (*Tom. III, Cap. VIII, n. V*). »

Unum Responsorium *Libera* toties repetendi quoties datur absolutio, et ipse retineri potest, quamvis variatio Ecclesiae usui magis respondeat; tunc enim unaquaeque absolutio consideratur tamquam ab aliis totaliter seiuncta.

Quoad usum Responsorium *Libera* in tot partes dividendi, aperte dicam ille probandum non censeo, cum liturgicis legibus minus sit conformis, nullum enim in liturgicis libris invenitur exemplum alicuius absolutionis hoc modo peragendae. Non satis insuper manet observata forma substantialis absolutionis, in qua ante *Kyrie eleison* semper praescribitur vel integrum Responsorium, vel integer Psalmus, ut in prima absolutione in Ordine visitandi Parochias.

Postquam pro modulo meo quaesitis propositis satisfeci, opportunum censeo e pluries relato Cavalieri normas assignare in dictis absolutionibus sequendas. Itaque unicuique absolutioni addendus erit versus *Requiem aeternam*, sicuti fit in Responsoriis tertio et sexto, ut repeti possit secunda pars Responsorii, quae dum repetitur, a Sacerdote ponitur incensum in thuribulo, et cantatis *Kyrie eleison*, idem Sacerdos dicit *Pater noster*, et reliqua secrete proferens interim ter aspergit et incensat in medio, a dextris et a sinistris circumiens, sed stans in loco suo, postea dicit: *Et ne nos inducas* cum versibus *A porta inferi* et *Requiescant* in plurali numero, nec non *Domine exaudi*, et *Dominus vobiscum*, et subinde cantat aliquam ex Orationibus, quae pro pluribus assignantur in Missali, Secretis dumtaxat omissis. Dicta Oratione sub conclusione brevi, non additur Versus *Requiem aeternam*, nec *Requescant* nisi ad ultimam absolutionem, eo fere modo quo in Officio canonico, ubi fiunt plures commemorationes, non dicitur *Dominus vobiscum*, nec *Benedicamus Domino*, nisi post illarum ultimam. In hoc lapsi sunt nonnulli, etiam ex iis, qui de sacris Ritibus scripserunt, addentes singulis

absolutionibus post Orationem alterum vel etiam utrumque ex praefatis Versibus, in sui patrocinium perperam allegantes Gavantum, qui, ut alibi diximus, aperte loquitur de Versu *Requiem* Responsorium ut supra inserendo, non dicendo post Orationem. Quam ad rem facit admodum Rituale, quod nullum ex iisdem Versibus adiungit Orationi, quae inter exequias dicitur post Responsorium *Libera*, sed utrumque reservat post ultimam Orationem in exequiarum fine. A fortiori subticendus erit Versus *Animae eorum* cum antiphona *Si iniquitates* et psalmo *De profundis*, ne dum quia in tali nec in ultima absolutione dici debet ob superius tradita; sed etiam quia cum absolutiones istae omnes unum veluti conflent cum ultima, in qua terminatur functio, in hac reservari deberet praedictus versus, qui institutus est ad ultimum vale dandum defunctis omnibus.

Ex his elucet regula servanda a Regularibus (*et nos addimus: ab aliis etiam Communitatibus et paroeciis*) in commemoratione defunctorum, Confratrum, Benefactorum, aliorumque similium, in quibus plures absolutiones agunt. Omnia namque praestare debent ut faciendum monuimus in commemoratione omnium fidelium defunctorum, sed ad ultimam absolutionem adhibeant Orationem *Absolve* ex Missa pro uno defuncto in plurali numero, et in fine addant Versum *Animae eorum* cum antiphona *Si iniquitates* et psalmo *De profundis*. Eorum vero non approbamus usum, apud quos, ter ut supra facta per Sacerdotem aspersione et incensatione super supulcra, seu locum in quo sunt sepulcra, pergunt acolythi aspergentes et incensantes totum locum, qui, si non physice, utique moraliter, ab eodem Sacerdote iam aspersus fuit et thurificatus. Haec fere omnia et singula Cavalerius (*hoc. sup. cit. V. VI. et VII*).

Sacerd. Felix Ravanat.

QUAESTIO SOLVENDA

PRO MENSE IUNIO 1899.

In quadam Ecclesia Capitulari consuetudo viget, ex qua in die Nativitatis Domini Archipresbyter celebrans solemniorem Missam, intonato *Gloria in excelsis Deo,* relinquit altare, et cum suis ministris et clero pergit in sacrarium, ubi, accepto divini Infantis simulacro in manibus, circuit processionaliter, illud ostendens populo, totam Ecclesiam, et reversus ad altare, sacrum simulacrum in illius loco principe collocat, ac tandem cum ministris prosequitur hymnum angelicum. Quid de eiusmodi consuetudine iudicandum vel in toto vel in parte, aut quomodo emendanda, si oporteat?

IMPRIMATUR

P. Fr. Albertus Lepidi O. P.

S. P. A. Magister.

IMPRIMATUR

Franciscus Cassetta Patriarch. Antioch. Vicesgerens.

Proprietas Literaria.

Romae, Typis Fratrum Amoroso, Piazza della Torretta Borghese N. 22-25.